



Quicksan Natuur

Woningbouw Jan Evertsenstraat, deelgebied Tennispark

Gemeente Amsterdam

21 oktober 2021

Project Opdrachtgever	Quicksan Natuur Gemeente Amsterdam
Document Status Referentie	Woningbouw Jan Evertsenstraat, deelgebied Tennispark Definitief 125920/21-015.778
Projectcode Projectleider Projectdirecteur	125920 J.T. Bloemberg MSc drs. L.G. Turlings
Auteur(s) Gecontroleerd door Goedgekeurd door	J.T. Bloemberg MSc L. Bovend'aerde MSc, A. van de Craa MSc. L. Bovend'aerde MSc
Paraaf	
Adres	Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. Leeuwenbrug 8 Postbus 233 7400 AE Deventer +31 (0)570 69 79 11 www.witteveenbos.com KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Doel	7
1.3	Leeswijzer	7
2	PLANGEBIED EN VOORNEMEN	8
2.1	Beschrijving plangebied	8
2.2	Beschrijving Voornemen	9
3	WERKWIJZE	11
4	GEBIEDSBESCHERMING	13
4.1	Natura 2000	13
4.1.1	Gegevens	13
4.1.2	Effecten en conclusie	14
4.2	Natuurnetwerk Nederland (NNN)	14
4.3	Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam (HGS)	15
4.4	Ecologische structuur gemeente Amsterdam	16
5	SOORTENBESCHERMING	18
5.1	Flora	18
5.1.1	Gegevens	18
5.1.2	Effecten en conclusie	18
5.2	Grondgebonden zoogdieren	18
5.2.1	Gegevens	18
5.2.2	Effecten en conclusie	19
5.3	Vleermuizen	20
5.3.1	Gegevens	20
5.3.2	Effecten en conclusie	23
5.4	Vogels	27
5.4.1	Gegevens	27

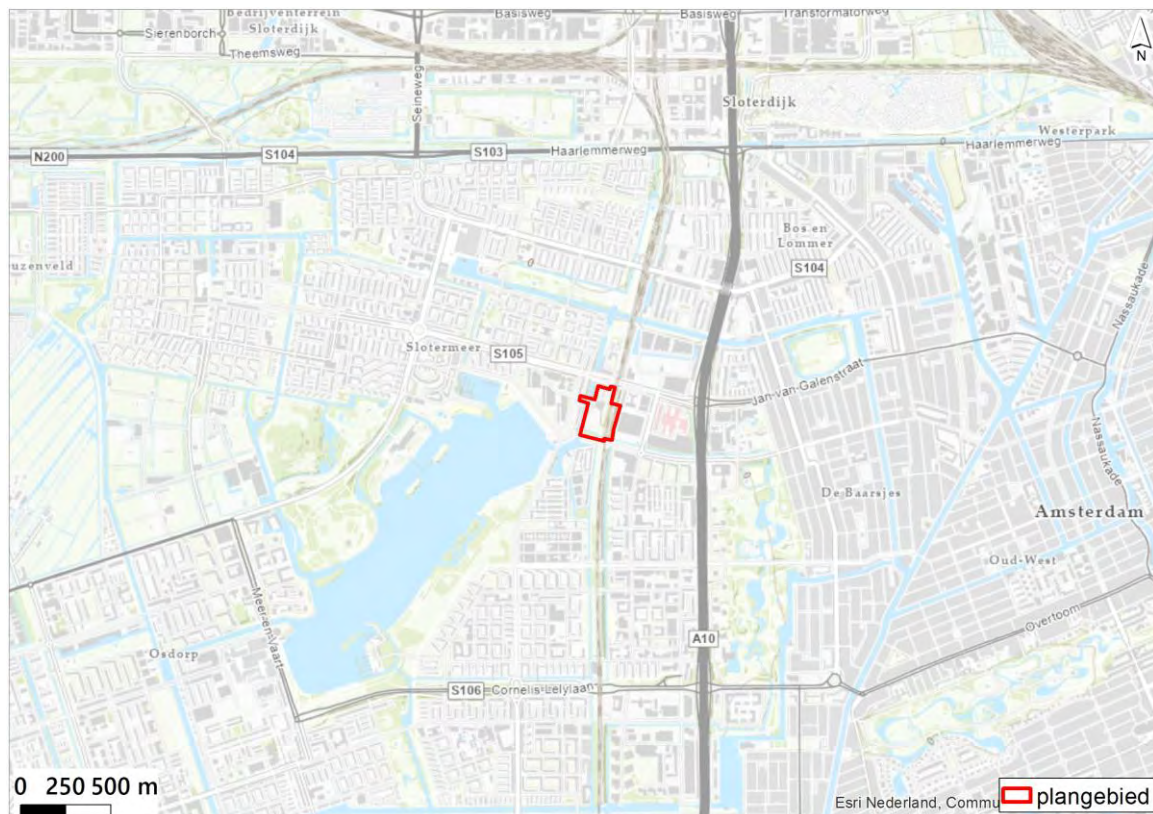
	5.4.2	Effecten en conclusie	27
5.5		Amfibieën en reptielen	28
	5.5.1	Gegevens	28
	5.5.2	Effecten en conclusie	28
5.6		Vissen	29
	5.6.1	Gegevens	29
	5.6.2	Effecten en conclusie	29
5.7		Vlinders, libellen en andere ongewervelden	29
	5.7.1	Gegevens	29
	5.7.2	Effecten en conclusie	30
6		RISICOSOORTEN	31
6.1		Risicosoorten: flora	31
6.2		Risicosoorten: fauna	32
7		KANSEN	34
8		CONCLUSIE	40
8.1		Effecten op beschermde natuurwaarden	40
	8.1.1	Gebiedsbescherming	40
	8.1.2	Soortenbescherming	40
8.2		Risicosoorten	44
	8.2.1	Risicosoorten: Flora	44
	8.2.2	Risicosoorten: Fauna	44
8.3		Kansen	44
9		BRONNEN	45
		Laatste pagina	45
		Bijlage(n)	Aantal pagina's
I		Toetsingskader	6
II		Biotoopeisen beschermde soorten	5

INLEIDING

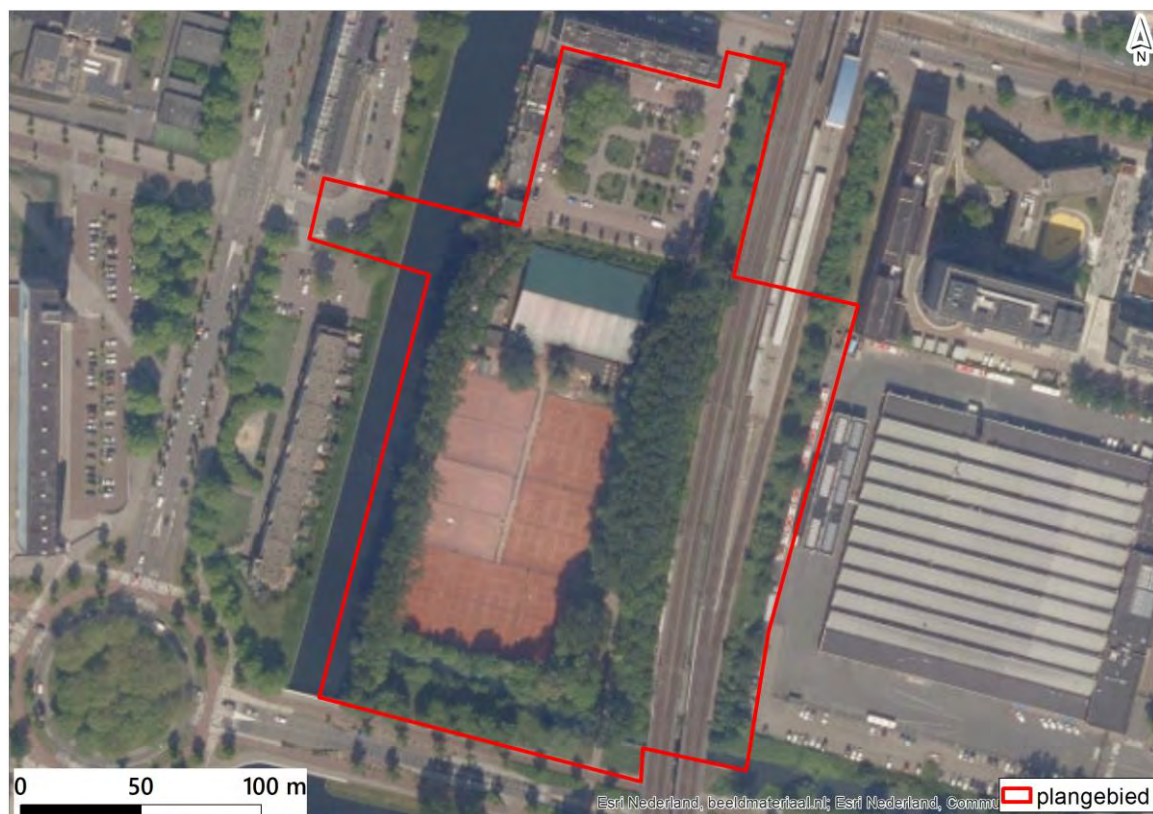
1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Amsterdam is voornemens om aan de Jan Evertsenstraat woningen te bouwen. Onderdeel van de werkzaamheden is het slopen van de tennishal en kantine en de kap van bomen. De ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.1. Een gedetailleerd overzicht van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1.2. De werkzaamheden kunnen tot verstoring leiden, of vernietiging veroorzaken van beschermde natuurwaarden en/of door de gemeente Amsterdam aangewezen natuurwaarden. Voorbeelden hiervan zijn jaarrond beschermde nesten van vogels en vleermuisverblijfplaatsen in de gebouwen en aanwezige bomen. Ten behoeve van de werkzaamheden is zodoende inzicht nodig in de beschermde natuurwaarden in en naast het plangebied. In 2016 is door de gemeente Amsterdam een natuurwaarden onderzoek uitgevoerd [lit. 1]. Natuuronderzoek heeft echter maar een beperkte houdbaarheid van 3 jaar. Daarnaast heeft het hier beschouwde plangebied voor Tennispark een andere contour dan het gebied dat in 2016 is onderzocht. Het onderzoeksgebied in 2016 was groter. Dit onderzoek was immers bedoeld voor het gehele bestemmingsplangebied Jan Evertsenstraat, dus niet enkel het Tennispark. Tevens is het meest noordelijke deel van het hier beschouwde plangebied, de speeltuin, toen niet meegenomen in het onderzoeksgebied. Daarom is er een nieuwe quickscan natuur uitgevoerd, specifiek voor het Tennispark (inclusief speeltuin). Naast inzicht in beschermde natuurwaarden wordt door de gemeente gevraagd om advies te geven over eventuele maatregelen om negatieve effecten van de herinrichting op beschermde soorten te voorkomen of te minimaliseren (mitigerende maatregelen).

Afbeelding 1.1 Situering plangebied



Afbeelding 1.2 Plangebied



1.2 Doel

Het doel van deze quickscan natuur is (1) om te toetsen welke effecten het voornemen heeft op:

- beschermde gebieden in het kader van:
 - de Wet natuurbescherming (Natura 2000);
 - het Natuurnetwerk Nederland (NNN);
 - het natuurbeleid gemeente Amsterdam (Hoofdgroenstructuur & Ecologische structuur).
- beschermde soorten in het kader van de Gedragscode Wet Natuurbescherming (Wnb) voor gemeenten (Stadswerk) [lit. 1].

Hierbij wordt in beeld gebracht wat de consequenties van deze mogelijke effecten zijn in het kader van de natuurwetgeving en het natuurbeleid (meldingsplicht, ontheffings- en/of vergunningaanvraag in combinatie met mitigerende/compenserende maatregelen).

Daarnaast (2) wordt onderzocht of binnen het plangebied sprake is van zogenaamde risicosoorten waarmee rekening dient te worden gehouden bij de realisatie van het voornemen. Ten slotte (3) wordt gekeken naar mogelijke meekoppelkansen om bij de uitvoering van het voornemen de natuurwaarden in en rond het gebied te behouden of eventueel op te waarderen.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de afbakening van het plangebied en het te toetsen voornemen. In hoofdstuk 3 wordt een beschrijving gegeven van de werkwijze die is gehanteerd bij de uitvoering van deze ecologische quickscan. Hoofdstuk 4 en 5 betreffen de eigenlijke effectenbeoordeling ten aanzien van beschermde gebieden (hoofdstuk 4) en soorten (hoofdstuk 5). Hierin wordt verkend of er effecten zijn te verwachten op beschermde natuurwaarden. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op eventueel te verwachten risicosoorten (flora en fauna) en hoe hiermee kan worden omgegaan. Hoofdstuk 7 geeft een overzicht van mogelijk meekoppelkansen om bij de realisatie van het project de natuurwaarden van het gebied zoveel mogelijk te behouden of eventueel op te waarderen. In hoofdstuk 8 zijn de belangrijkste resultaten van de quickscan samengevat. In hoofdstuk 9 is de geraadpleegde literatuur weergegeven.

2

PLANGEBIED EN VOORNEMEN

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 4 hectare en is gelegen in Amsterdam-west. Het bevindt zich ten noordwesten van het Rembrandtpark en ten noordoosten van de Sloterplas. Aan de oostzijde wordt het plangebied begrensd door de spoorlijn, in het noorden door de Jan van Galenstraat, in het westen door een watergang met aangrenzend de Burgemeester Cramergracht en in het zuiden door de Jan Evertsenstraat. In het plangebied bevinden zich onder andere een speeltuin, parkje en een tennispark. In het zuiden loopt een watergang door het plangebied. In afbeelding 2.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Afbeelding 2.1 Ligging van het plangebied



Afbeelding 2.2 Impressie van het plangebied



2.2 Beschrijving Voornemen

De gemeente is voornemens in het plangebied woningen te realiseren. Om plaats te maken voor de nieuwe woningen dienen eerst gebouwen gesloopt te worden (zie afbeelding 2.3). Verder worden bomen gekapt, maar ook verplaatst en bijgeplant (zie voorlopig bomenplan o.b.v. schetsontwerp in afbeelding 2.4). Daarnaast wordt de watergang in het zuiden van het plangebied met een meter verbreed aan de noordelijke oever. Over de Cramergracht komt een brug, waarvoor de westzijde en oostzijde van de Cramergracht, opnieuw worden ingericht. Een impressie van de huidige en toekomstige situatie is in onderstaande afbeeldingen weergegeven.

Conform de huidige planning wordt het bestemmingsplan vastgesteld in november 2022. Vanaf het eerste kwartaal van 2023 kan dan gestart worden met het bouwrijp maken van het terrein, zodat in het eerste kwartaal van 2024 kan worden gebouwd. De werkzaamheden zijn naar verwachting begin 2027 afgerond.

Afbeelding 2.3 Plangebied in huidige situatie. De gebouwen in rood worden gesloopt



Afbeelding 2.4 Overzicht te behouden, te kappen en bij te planten bomen (op basis van schetsontwerp, nog niet definitief)



WERKWIJZE

Werkwijze beschermde gebieden

Op basis van een bureaustudie is inzicht verkregen in de ligging van het plangebied ten opzichte van:

- beschermde gebieden van het Natura 2000-netwerk;
- beschermde gebieden van het provinciaal NNN-netwerk;
- onderdelen van de Ecologische structuur en de Hoofdgroen structuur van de gemeente Amsterdam.

Vervolgens is bepaald wat de (mogelijke) effecten van het voornemen zijn op deze waardevolle en/of beschermde gebieden en wat de knelpunten zijn (en/of hoe het project bijdraagt aan het oplossen daarvan). Op basis van resultaten van de bureaustudie worden de effecten van het voornemen op de (mogelijk) aanwezige natuurwaarden beschreven, waaronder de binnen Amsterdam aangewezen natuurwaarden. Vervolgens worden de juridische consequenties van het voornemen in het plangebied en eventuele vervolgstappen toegelicht.

Werkwijze (beschermde) soorten

Om de aanwezigheid van beschermde soorten en overige aandachtsoorten¹ in of rondom het plangebied vast te kunnen stellen is een bureaustudie en een verkennend veldbezoek uitgevoerd. De bureaustudie bestond uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), verspreidingsatlassen, maps.amsterdam.nl en overige vrij toegankelijke verspreidingsgegevens op internet (RAVON, de Vlinderstichting, Telmee.nl enzovoorts). De verzamelde gegevens van het bureauonderzoek zijn niet altijd volledig, van voldoende detailniveau of voldoende actueel² om de werkelijke aanwezigheid van beschermde soorten (Wnb) of overige aandacht soorten uit te kunnen sluiten.

Ter verificatie van- en als aanvulling op de bureaustudie is daarom een veldbezoek uitgevoerd door een ecooloog van Witteveen+Bos (J.T. Bloembergen). Het veldbezoek is uitgevoerd op 1 juni 2021 onder voor een habitat- en soortenscan geschikte weersomstandigheden (25 °C, zonnig, nauwelijks wind). Gedurende het veldbezoek lag voor dit project de nadruk met name op aanwezigheid nesten in (te kappen) bomen, potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen in zowel bomen als gebouwen en geschikt habitat voor grondgebonden zoogdieren. Het veldbezoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de relevante inventarisatieprotocollen- en standaarden. Zo is voor de scan voor vleermuizen gebruik gemaakt van de 'checklist aanwezigheid' uit het Vleermuisprotocol (2021). Volledige soortgerichte inventarisaties zijn tijdens het veldbezoek niet uitgevoerd, omdat een eenmalig veldbezoek niet voldoet aan de daarvoor vereiste protocollen en in deze fase van het onderzoek niet noodzakelijk is. Gedurende het veldbezoek zijn wel toevallig waargenomen soorten genoteerd. Relevante waarnemingen van beschermde of andere aandacht soorten zijn ingevoerd in het NDFF, via het portal van Amsterdam bij het NDFF,

Op basis van de biotoopeisen van beschermde soorten, het veldbezoek en de resultaten van de bureaustudie is bepaald of beschermde of overige aandacht soorten leefgebied kunnen vinden in en nabij

¹ Rode Lijst-soorten (vaatplanten), risicosoorten (zoals de Aziatische duizendknopen, stadskuif/eikenprocessierups), aan/afwezigheid iepenpage, kleine marterachtigen, de waterkwaliteit voor amfibieën, reptielen en vissen en vissen uit de gedragscode).

² Natuuronderzoek heeft doorgaans slechts een beperkte houdbaarheid. Afhankelijk van het type onderzoek en de onderzochte soortgroep zijn de resultaten 3-5 jaar houdbaar. Na deze periode dient opnieuw onderzoek plaats te vinden zodat opnieuw een actueel beeld van de aanwezige natuurwaarden wordt verkregen.

het plangebied en of daar nader onderzoek naar nodig is. Aan de hand van de geplande werkzaamheden en de verstoringgevoeligheid van soorten is vervolgens bepaald of negatieve effecten kunnen optreden, en of er sprake is van een overtreding van de Wnb. Tevens is beschreven welke maatregelen genomen moeten worden om effecten te voorkomen. Voor de iepenpage is in de gemeente Amsterdam het beleid dat deze niet wordt meegenomen in de toetsing, totdat de soort tijdens de stadsbrede monitoring toch (weer) aantoonbaar aanwezig is. Tijdens stadsbreed onderzoek in 2020 is de soort definitief niet waargenomen en het voorkomen van de soort in Amsterdam uitgesloten [lit. 2].

4

GEBIEDSBESCHERMING

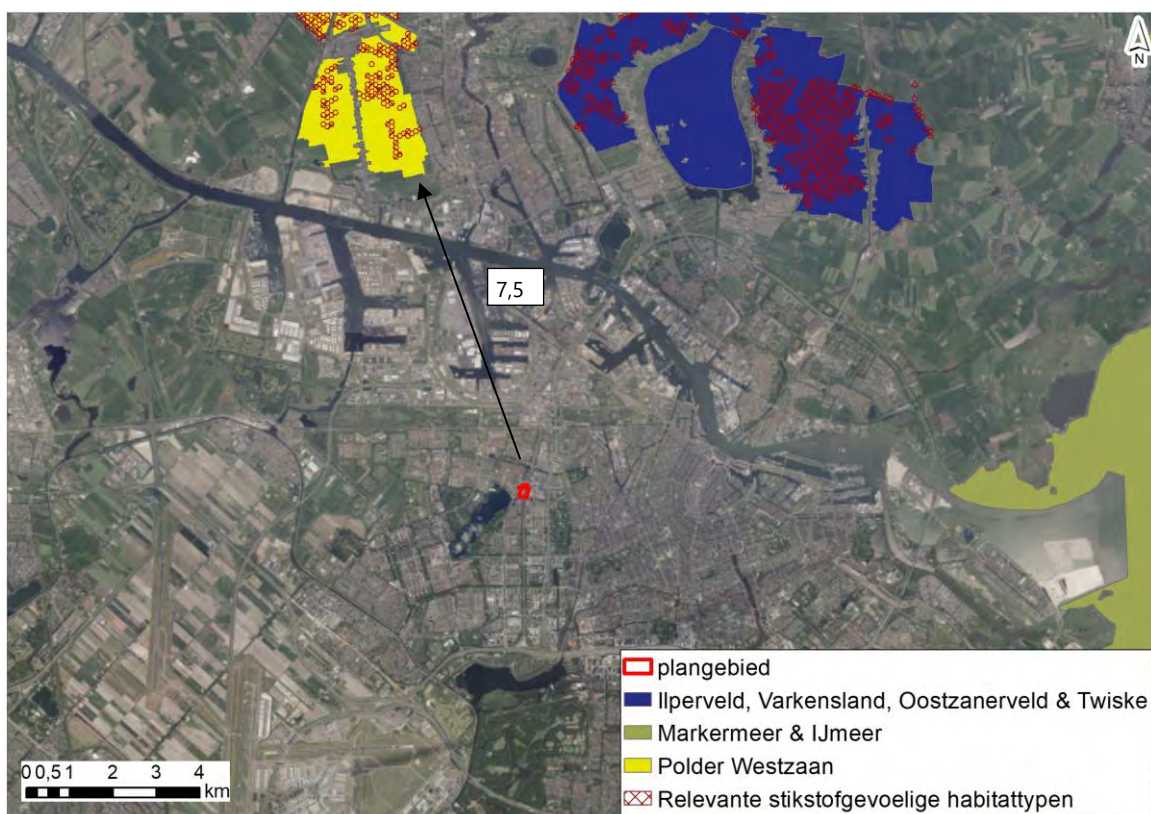
Voorliggend hoofdstuk bevat de beoordeling van de effecten van het voornemen op beschermde gebieden. Het bijhorend toetsingskader is opgenomen in bijlage I van dit rapport.

4.1 Natura 2000

4.1.1 Gegevens

Het plangebied ligt op 7,5 km ten zuidoosten van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Polder Westzaan' (afbeelding 4.1). Dit is tevens het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied met stikstofgevoelige habitattypen. Verder liggen in deze omgeving (>7,5 km) ook de Natura 2000-gebieden 'Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske' en 'Markermeer & IJmeer'.

Afbeelding 4.1 Ligging plangebied ten opzichte van gebieden van het Natura 2000-netwerk [lit. 4]



4.1.2 Effecten en conclusie

Fysieke effecten

Gezien de grote afstand (7,5 km) tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied en de tussenliggende barrières zoals bebouwing, wegen en spoorlijnen zijn fysieke effecten (zoals oppervlakteverlies, versnippering, verstoring door geluid/licht/trillingen) van het voornemen op instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van Natura 2000-gebieden op voorhand uitgesloten.

Wel dient rekening gehouden te worden met externe werking, namelijk wanneer aangewezen soorten van het Natura 2000-gebied gebruik maken van het plangebied zelf als (essentieel) onderdeel van hun leefgebied (buiten het Natura 2000-gebied) en daar worden verstoord. De aangewezen vis- en vogelsoorten van 'Polder Westzaan', 'Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske' en 'Markeermeer en IJmeer' zijn voor hun belangrijke functies (bijvoorbeeld foerageergebied, rust- en slaappleaats) echter allen gebonden aan het laagveenweidegebied, moerassen en verlandingsvegetaties van de Natura 2000-gebieden zelf. Het plangebied is van een gehele andere aard, en ongeschikt voor deze soorten als leefgebied. Het voornemen heeft dan ook geen negatief effect op de IHD van deze soorten.

De meervleermuis, aangewezen soort binnen de 3 genoemde Natura 2000-gebieden, maakt gebruik van de Natura 2000-gebieden om te foerageren. Deze soort heeft zijn verblijfplaatsen in bebouwing buiten het Natura 2000-gebied. Het plangebied ligt echter niet in of nabij een gebied dat in het beheerplan van het Natura 2000-gebied is aangeduid als een verwachte kolonielocatie. Daarnaast ligt het niet voor de hand dat meervleermuis het plangebied gebruikt als essentiële vliegroute, omdat de watergang in het plangebied maar beperkt in verbinding staat met rechtlijnige wateren in de buurt. Mocht het plangebied toch als vliegroute gebruikt worden, dan kan in de uitvoeringsfase van de werkzaamheden sprake zijn van een tijdelijke aantasting van de route, bijvoorbeeld door tijdelijke barrière werking (blokkeren doorgang met pontons) en/of verlichting van de watergang. In de directe omgeving zijn echter verschillende alternatieve routes aanwezig waarnaar de vleermuizen eventueel tijdelijk kunnen uitwijken (watergangen, parken, etc.). Na afloop van de werkzaamheden kunnen de dieren tevens opnieuw gebruik maken van de watergang. De watergang wordt immers niet gedempt, maar juist verbreed. In de gebruiksfase is daarmee sprake van een neutraal tot mogelijk positief effect op de potentie van de watergang als vliegroute. Van een omslag naar permanente effecten op populatieniveau, is geen sprake. Het behalen van de IHD van meervleermuis komt als gevolg van de geplande werkzaamheden niet in het geding. Vervolgstappen zijn niet nodig.

Effect door stikstofdepositie

De werkzaamheden resulteren in een emissie van met name stikstofoxiden (NOx). Deze komen vrij uit de verbrandingsmotoren van mobiele werktuigen. In een separaat onderzoek wordt nagegaan of en in hoeverre deze emissies leiden tot deposities binnen stikstofgevoelige habitats van Natura 2000-gebieden (bron: communicatie gemeente Amsterdam). Op basis van de resultaten van dat onderzoek kan worden bepaald of en welke vervolgstappen ten aanzien van stikstof aan de orde zijn. Hier wordt in deze quickscan niet verder op ingegaan.

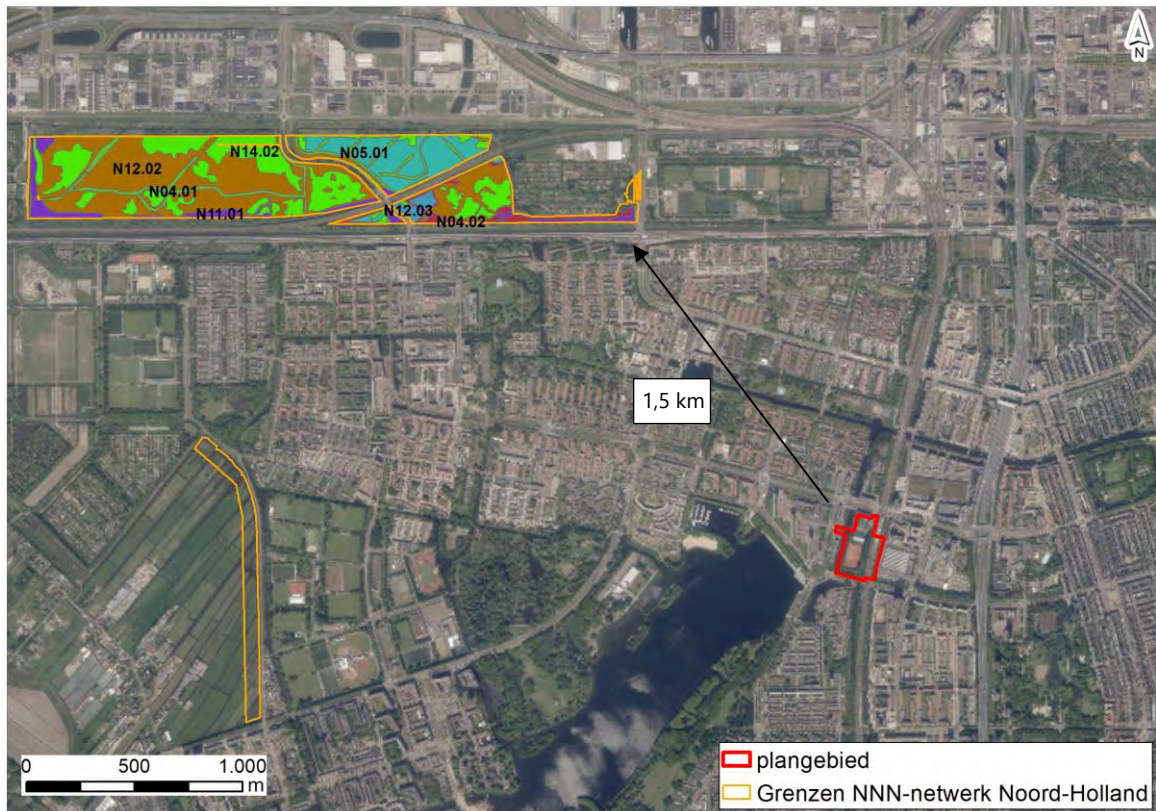
Overige (indirecte) effecten

Als onderdeel van de werkzaamheden wordt er gewerkt aan een watergang. Gezien de aard en de kleine schaal van deze ingreep en de grote afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (7,5 km) zijn effecten als vernatting of verdroging uit te sluiten.

4.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De dichtstbijzijnde zone behorend tot het NNN Noord-Holland ligt op meer dan 1,5 km afstand (afbeelding 4.2). Omdat de werkzaamheden buiten het NNN plaatsvinden en Noord-Holland geen externe werking kent ten aanzien van het NNN zijn effecten van de werkzaamheden op het NNN op voorhand uitgesloten. Nadere vervolgstappen zijn niet nodig.

Afbeelding 4.2 Ligging van het plangebied ten opzichte van zones van het NNN Noord-Holland [lit. 5]



4.3 Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam (HGS)

De dichtstbijzijnde zone die behoort tot de hoofdgroenstructuur van de gemeente Amsterdam ligt op circa 120 meter afstand van het plangebied (afbeelding 4.3). De hoofdgroenstructuur kent geen externe werking, daarom kunnen effecten van de werkzaamheden op de hoofdgroenstructuur op voorhand worden uitgesloten. Vervolgstappen zijn niet nodig. Wel dienen werkterreinen ingericht te worden buiten de HGS.

Afbeelding 4.3 Ligging van het plangebied ten opzichte van zones behorend tot het HGS van de gemeente Amsterdam [lit. 6]



4.4 Ecologische structuur gemeente Amsterdam

De watergang in het zuiden van het plangebied behoort tot de ecologische structuur van de gemeente Amsterdam, evenals het spoortalud in het oosten van het plangebied (afbeelding 4.4). Omdat werkzaamheden plaats gaan vinden in de ecologische structuur dient nagegaan te worden of de ecologische structuur hierdoor wordt aangetast.

Binnen het plangebied waar gewerkt wordt bevinden zich geen op te lossen knelpunten van de ecologische structuur. Het oplossen van knelpunten maakt daarom geen deel uit van het voornemen. Wel wordt -in het kader van het inpassen van het voornemen binnen de ecologische structuur- aanbevolen bij het ontwerp van de nieuwe brug rekening te houden met de passeerbaarheid voor fauna onder de brug door. Dit om te voorkomen dat de nieuwe brug een obstructie wordt zoals de brug van de Jan Evertsenstraat over de Burgermeester Cramergracht (knelpunt ten zuidwesten van het plangebied).

Afbeelding 4.4 Ligging van het plangebied ten opzichte van de ecologische structuur van gemeente Amsterdam (inclusief aanduiding knelpunten t.a.v. ecopassage en status van oplossing hiervan) [lit. 5]



5

SOORTENBESCHERMING

Voorliggend hoofdstuk bevat de beoordeling van de effecten van het voornemen op beschermde soorten. Het bijhorend toetsingskader is opgenomen in bijlage I van dit rapport.

5.1 Flora

5.1.1 Gegevens

Bureaustudie

Op basis van de NDFF [lit. 6] zijn in de omgeving (< 2 km) van het plangebied de onder de Wnb beschermde soorten schubvaren, muurbloem, dreps, en kartuizer anjer waargenomen. De dichtstbijzijnde van deze soorten is waargenomen op ruim een kilometer afstand van het plangebied. Op basis van maps.amsterdam.nl zijn in de omgeving (<500 m) ook waarnemingen van beschermde muurplanten bekend (tongvaren en steenbreekvaren). De biotoopeisen van deze soorten zijn in bijlage II beschreven.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde of waardevolle (rode lijst) flora waargenomen in of direct rond het plangebied. Beschermde flora stellen over het algemeen hoge eisen aan hun biotoop. Het plangebied bestaat uit beheerde bermen, park, hagen, aangeplante bomen en plaatselijk verruigde, eutrofe gronden (spoortalud), te zien aan woekering van brandnetels en braam. De eerder genoemde zeldzame planten komen voor op schrale bodems, op kademuren of in pionier situaties, die in het plangebied niet aanwezig zijn.

5.1.2 Effecten en conclusie

Het voorkomen van onder de Wnb beschermde flora in het plangebied en haar directe omgeving is, gezien de afwezigheid van geschikt biotoop, uitgesloten. Hierdoor zijn negatieve effecten voor deze soortgroep niet aan de orde en er is geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van florasoorten.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

5.2.1 Gegevens

Bureaustudie

Op basis van de NDFF-databank [lit. 6] zijn in de afgelopen 5 jaar in de omgeving (< 2km) van het plangebied waarnemingen bekend van een aantal algemeen voorkomende beschermde zoogdiersoorten van artikel 3.10 van de Wnb ('Andere soorten'). Het gaat hierbij om haas, konijn, bosmuis, egel, huisspitsmuis, en vos. Voor deze soorten geldt binnen de provincie Noord-Holland een vrijstelling voor de Wnb verboden in het kader van ruimtelijke ingrepen.

Daarnaast zijn waarnemingen bekend van de niet-vrijgestelde 'Andere soorten' damhert, eikelmuis, steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel. De dichtstbijzijnde waarneming is op iets meer dan een kilometer ten zuiden van het plangebied langs het spoortalud. Het is niet bekend waar verblijfplaatsen/territoria van deze soorten zich precies bevinden.

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde soorten van Wnb artikel 3.5 (Habitatrichtlijnsoorten) in de omgeving (< 2km) van het plangebied.

De biotoopeisen van de genoemde soorten zijn in bijlage II beschreven.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van, onder de Wnb, beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Het plangebied biedt wel geschikt biotoop aan verschillende algemeen voorkomende soorten van beschermingsregime 'Andere soorten' zoals egel en huisspitsmuis.

Voor soorten als damhert en eikelmuis biedt het plangebied geen geschikt leefgebied. Voor damhert is het gebied te klein en te veel verstoord. Eikelmuis komt normaal gesproken voor in structuurrijke (eiken)bossen in glooiend gebied op kalkgronden [lit. 8]. Het plangebied voldoet hier niet aan. Voor kleine marterachtigen en steenmarter biedt het plangebied wel geschikt biotoop. Er is veel dekking aanwezig in de vorm van ondergroei (brandnetels en braam) op het spoortalud, ruig begroeide oeverzones langs de zuidelijke watergang en bosjes tussen de tennisbanen en de Burgemeester Cramergracht. Verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen, en worden hier ook niet verwacht vanwege de hoge mate van verstoring door auto's, wandelaars met honden, tennissers etc.

5.2.2 Effecten en conclusie

Het voorkomen van verschillende algemeen voorkomende beschermde zoogdiersoorten ('Andere soorten') in het plangebied (haas, konijn, bosmuis, egel, huisspitsmuis, en vos) is op basis van de aanwezige biotoop niet uit te sluiten. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor artikel 3.10 van de Wnb in het kader van ruimtelijke ingrepen. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten is niet nodig. Wel is een eenmalige melding van het gebruik van deze vrijstelling nodig (meldingsplicht provincie Noord-Holland).

Het voorkomen van niet vrijgestelde soorten damhert en eikelmuis in het plangebied is, bij gebrek aan geschikt biotoop, uitgesloten. Niet vrijgestelde beschermde zoogdiersoorten steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel kunnen, op basis van de aanwezige biotoop, wel in het plangebied voorkomen. Zo gebruiken ze het gebied mogelijk als onderdeel van hun foerageer- of doortrekgebied. Van vaste verblijfplaatsen is in het plangebied geen sprake. De uitvoering van de werkzaamheden kan verstorend zijn voor de hier aanwezige (foeragerende/passerende) soorten. In de directe omgeving van het plangebied is echter voldoende alternatief (beter geschikt) leefgebied aanwezig in de vorm van parken (Rembrandtpark, Erasmuspark) waarnaar de dieren (tijdelijk) kunnen uitwijken. In de gebruiksfase kan sprake zijn van een aantasting van het leefgebied doordat de aanleg van de brug in het westen van het plangebied zorgt voor een obstructie in de hier aanwezige groenzone. Dit laatste kan worden voorkomen door bijvoorbeeld een faunapassage te voorzien. Verder wordt in het huidige ontwerp reeds meer groen voorzien, waardoor delen van het plangebied mogelijk beter geschikt worden voor deze soorten. Een aantasting van een essentieel onderdeel van het leefgebied van deze soorten als gevolg van de werkzaamheden is daarmee op voorhand uitgesloten. Er is wel sprake van een mogelijke tijdelijke verstoring van individuen die zich tijdens de uitvoeringsfase ophouden in het plangebied. Verstoring van niet-vrijgestelde 'Andere soorten' is niet verboden volgens de Wnb. Vervolgstappen zijn daarom niet nodig.

Habitatrichtlijn soorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht in of nabij het plangebied. Deze soorten stellen hoge eisen aan hun leefgebied en zijn vaak verstoringsgevoelig. Het plangebied is erg verstoord door fietsers, wandelaars met honden, auto's en tennissers. Een negatief effect als gevolg van het voornemen op deze soorten(groep) is op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek of vervolgstappen zijn niet nodig. Wel is te allen tijde de zorgplicht van kracht.

5.3 Vleermuizen

5.3.1 Gegevens

Bureaustudie

Op basis van de NDFF [lit. 7] en de themakaart vleermuizen op maps.amsterdam.nl [lit. 6] zijn in de omgeving (< 2 km) van het plangebied waarnemingen bekend van de vleermuissoorten gewone- en ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De dichtstbijzijnde waarneming is een waarneming van gewone dwergvleermuis in een aanliggende straat. Het betreft waarnemingen van overvliegende of foeragerende individuen. Er zijn op basis van de NDFF geen waarnemingen in het plangebied en de directe omgeving bekend die duiden op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Uit het, inmiddels verlopen, nader soortgericht onderzoek naar vleermuizen in 2016 [lit. 1], blijkt dat toen geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied zijn vastgesteld. Hierbij wordt opgemerkt dat dit een gebiedsbreed indicatief onderzoek betrof en niet een locatiegericht onderzoek conform Vleermuisprotocol.

De biotoopeisen van de genoemde soorten zijn in bijlage II beschreven.

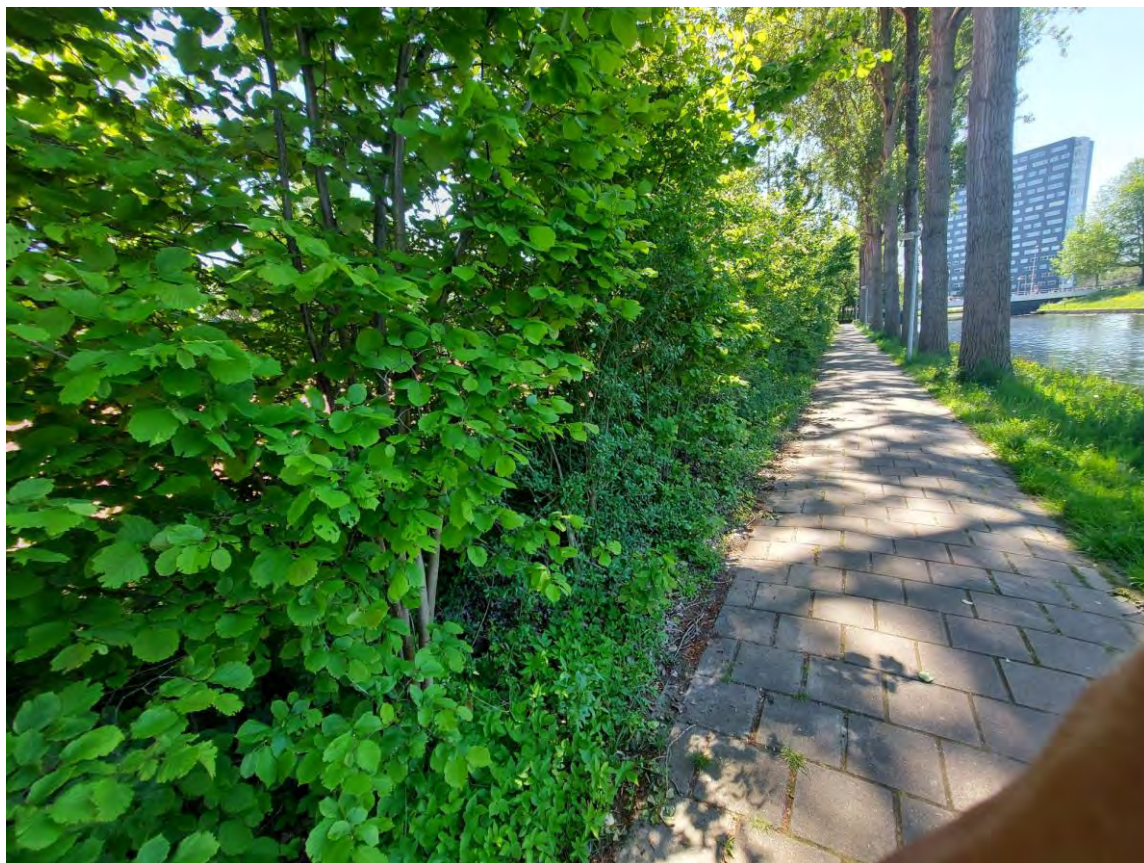
Veldbezoek

Het plangebied is lokaal geschikt als foerageergebied voor verschillende soorten vleermuizen. De groene gebieden langs het spoor en langs de watergangen trekken veel insecten aan en zijn makkelijk te volgen vanwege de lijnvormige structuur.

Het plangebied kan mogelijk essentiële vliegroutes voor vleermuizen bevatten gezien de binding van de Burgemeester Cramergracht met de Sloterplas, al is deze wel verstoord door verlichting van het tennispark en het wandelpad langs de gracht (afbeelding 5.1).

Het plangebied en de directe omgeving, kunnen ook deel uitmaken van het foerageergebied lokale vleermuispopulaties. Ook in de (wijdere) omgeving van het gebied zijn verschillende (alternatieve) foerageergebieden aanwezig, zoals de (oever van de) Sloterplas of het nabij gelegen Rembrandtpark.

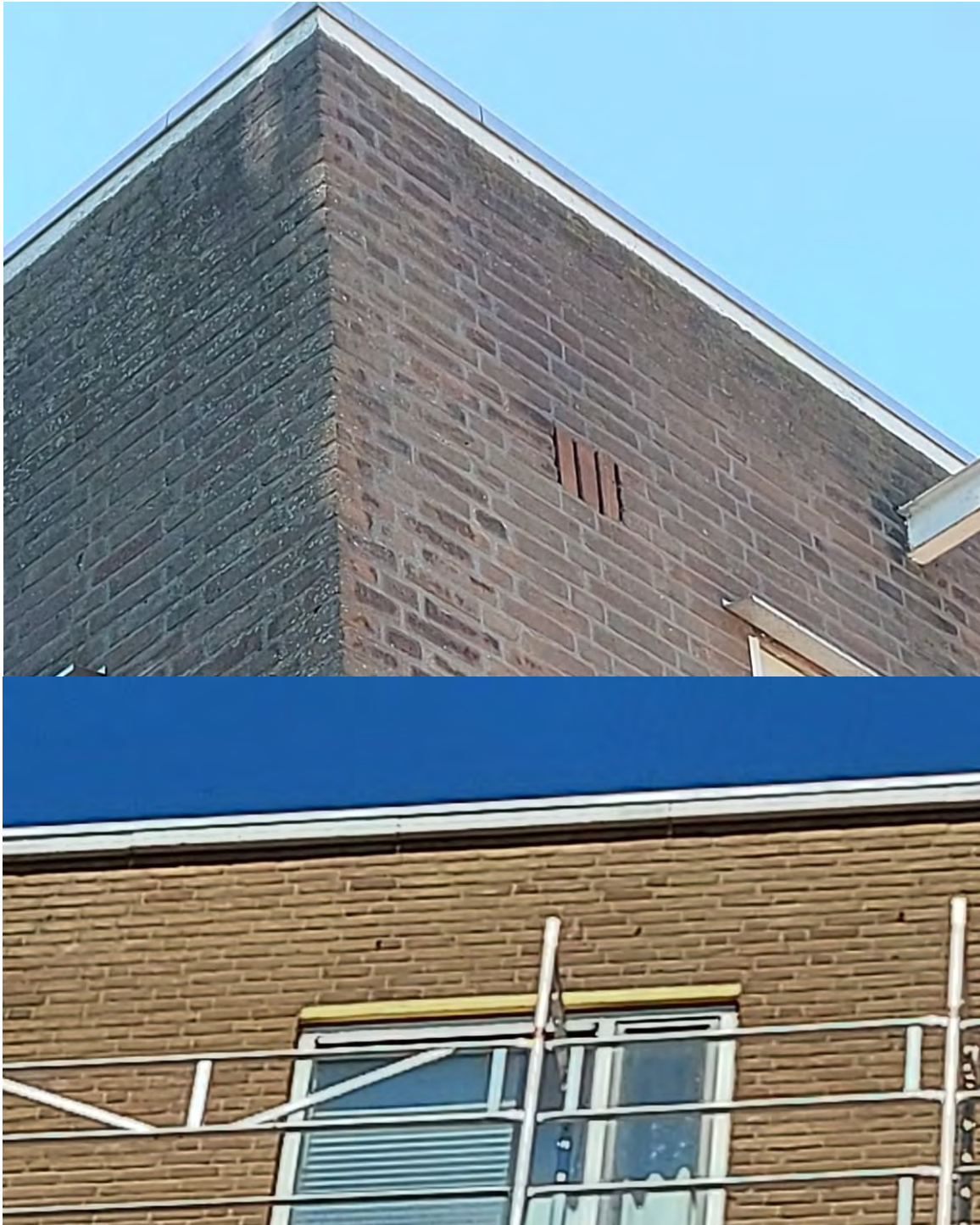
Afbeelding 5.1 Overzicht wandelpad langs Burgemeester Cramergracht



Binnen het plangebied is ten slotte het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen mogelijk. Binnen dit gebied zijn 5 bomen aanwezig met potenties als verblijfplaats voor vleermuizen (groene punten in afbeelding 5.3). Gezien ten tijde van het veldbezoek nog niet bekend was dat ook aan de overzijde van de Cramergracht (westelijk stukje van het plangebied) werkzaamheden worden voorzien, zijn de bomen rond deze kruising nog niet gecontroleerd op potenties voor vleermuizen. Het voorkomen van vleermuisverblijven in deze bomen in en rond het westelijk deel van het plangebied kan daarom ook niet op voorhand worden uitgesloten. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten worden binnen het plangebied niet verwacht. De te slopen gebouwen (tennishal en kantine) bevatten immers geen open stootvoegen of andere geschikte holtes.

Wel zijn een aantal potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig in de gebouwen net buiten het plangebied, doch binnen de verstoringcontour van de werkzaamheden. De woningen ten noord(westen) van het plangebied hebben open stootvoegen. De flat ten noorden van het plangebied (2^e foto afbeelding 5.2) heeft alleen open stootvoegen op de bovenste (6^e) verdieping.

Afbeelding 5.2 Open stootvoegen in gebouwen ten noorden(westen) van het plangebied



Afbeelding 5.3 bomen met holtes in het plangebied en gebouwen met stootvoegen binnen de verstoringsafstand



5.3.2 Effecten en conclusie

Effecten op foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied en de directe omgeving, kunnen deel uitmaken van het leefgebied van de lokale populaties vleermuizen. Dit als onderdeel van het foerageergebied of een vliegroute. Hoewel ook in de (wijdere) omgeving van het gebied verschillende alternatieve foerageergebieden en overvlieglocaties aanwezig (Sloterplas, Rembrandtpark), kan niet worden uitgesloten dat het plangebied zelf een *essentieel* onderdeel van het leefgebied voor vleermuizen betreft, bijvoorbeeld voor vleermuizen die hier in directe omgeving een verblijfplaats hebben.

Het direct of indirect (door verstoring) aantasten/vernietigen van essentieel leefgebied voor vleermuizen is onder de Wnb verboden. Zowel in de uitvoeringsfase als in de gebruiksfase dient hiermee rekening te worden gehouden.

Uitvoeringsfase

Foeragerende en overvliegende vleermuizen kunnen in de uitvoeringsfase van het voornemen worden verstoord, wanneer de werkzaamheden zorgen voor geluid, licht of trillingen in het foerageergebied/vliegroute.

Gezien de reeds aanwezige geluidverstoring van de wegen en het spoor en de lichtverstrooiing afkomstig van de verlichting rond het tennisterrein en de paden, zal verstoring afkomstig van de werkzaamheden in het plangebied vermoedelijk slechts een beperkt effect hebben op de hier aanwezige vleermuizen. Toch zijn effecten door verstoring, vooral door piekgeluiden, trillingen en bijkomende verlichting niet geheel uit te sluiten. Deze verstoring (en daarmee indirecte aantasting van het essentieel leefgebied) is echter te voorkomen door de werkzaamheden uit te voeren buiten de actieve periode voor vleermuizen. Dat wil zeggen bij daglicht, tussen een uur na zonsopkomst en een uur voor zonsondergang en zo veel mogelijk in de winterperiode (december tot februari). Wanneer toch in de actieve periode voor vleermuizen gewerkt

wordt (bijvoorbeeld een deel van de werkdag bij schemering), dan dient in ieder geval te worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- in deze periode worden geen trilling- en piekgeluid veroorzakende werkzaamheden uitgevoerd;
- in deze periode wordt bijkomende verlichting -met een groter bereik dan het licht dat in de huidige situatie (rond tennisbaan en paden) aanwezig is - vleermuisvriendelijk opgezet. Dat wil zeggen dat verlichting van de groenstroken, waterkant en gebouwen met potenties voor vleermuizen wordt voorkomen/beperkt door:
 - het kunstmatig licht enkel daar te richten waar het ook daadwerkelijk nodig is (doelgericht). Eventueel kan gebruik worden gemaakt van armaturen die verstrooiing van licht minimaliseren;
 - het aantal lampen, de lichtintensiteit en het gebruik van hoge lichtmasten met veel lichtverstrooiing te beperken;
 - eventueel gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting (bijvoorbeeld amberkleurige verlichting, LED verlichting);
 - voor en na de werkzaamheden het gebruik van kunstverlichting te beperken tot enkel verlichting ter beveiliging van opslagterreinen. Ook hiervoor gelden de bovenvermelde restricties.

Indien deze maatregelen in acht worden genomen is een verstoring van in de omgeving aanwezige vleermuizen (en zo ook een indirecte aantasting van essentieel leefgebied) uitgesloten tijdens de uitvoeringsfase. Vervolgstappen zoals een ontheffing Wnb zijn voor deze uitvoeringsfase dan niet nodig.

Gebruiksfasen

In de gebruiksfase komt het plangebied er anders uit te zien. Verschillende zones in het plangebied worden in de toekomstige situatie beter geschikt voor vleermuizen. Zo worden verschillende brede groenstroken gerealiseerd in het gebied, tussen de woningen en rondom het plangebied. Verder wordt de voor vleermuizen aantrekkelijke watergang in het zuiden van het plangebied met een meter verbreed aan de noordelijke oever. Anderzijds wordt een brug aangebracht over de Cramergracht, die mogelijk aantasting van het hier aanwezige foerageergebied/vliegroute met zich meebrengt. Denk daarbij aan obstructie van de vliegroute doordat vleermuizen hier niet onder kunnen vliegen of verstoring van het foerageergebied door lichtverstrooiing tot op het wateroppervlak. Verder worden ook woningen bijgebouwd die lokaal zorgen voor bijkomende verlichting en een veranderd gebruik (aanwezigheid bewoners) en dus verstoring van het gebied. Om te beoordelen of de positieve ontwikkelingen opwegen tegen de negatieve ontwikkelingen in het gebied, is nader onderzoek nodig. Zo dient te worden nagegaan of er in de toekomstige situatie sprake is van een netto toename in verstoring in het gebied (door onder andere het lichtplan te vergelijken met de huidige situatie en na te gaan of er voldoende onverstoorde doorvliegruimte beschikbaar blijft onder/boven de brug) én of deze verstoring optreedt in deelgebieden die in de huidige situatie van belang zijn voor vleermuizen. Hiervoor is gericht vleermuisonderzoek (conform vleermuisprotocol 2021) nodig, waarbij wordt onderzocht op welke wijze vleermuizen momenteel gebruik maken van het plangebied. Op basis van de resultaten van dit nader onderzoek kan worden bepaald of er sprake is van een aantasting van essentieel leefgebied voor vleermuizen. Is dit wel het geval, dan is voor het voornemen een ontheffing Wnb nodig en dient een passend mitigatieplan (Activiteitenplan) te worden opgesteld.

Effecten op verblijfplaatsen

Gebouw bewonende soorten kunnen in potentie verblijven in de gebouwen in het plangebied met open stootvoegen (afbeelding 5.3). Deze gebouwen, ten noord(west)en van het plangebied, worden in het kader van dit project niet gesloopt. Van een vernietiging van eventuele vleermuisverblijfplaatsen in gebouwen is dan ook geen sprake. Wel kan sprake zijn van een indirecte aantasting door verstoring van de hierin verblijvende vleermuizen in de uitvoeringsfase van de werkzaamheden. Ook dit betreft een overtreding van de Wnb verboden. Vleermuizen zijn in hun verblijven relatief goed beschermd tegen geluidverstoring van buitenaf. Dit geldt echter niet voor piekgeluiden en trillingen. Wanneer piekgeluid- of trilling veroorzakende werkzaamheden (zoals heien of intrillen van wanden/palen) plaatsvinden binnen 50 meter (vuistregel verstoringsafstand) van deze gebouwen met open stootvoegen, is een aantasting van vleermuisverblijven niet uit te sluiten. In dat geval is nader vleermuisonderzoek conform vleermuisprotocol 2021 nodig om te onderzoeken wat de functie van deze gebouwen is voor vleermuizen. Wanneer wordt vastgesteld dat in deze gebouwen één of meerder vleermuisverblijfplaatsen aanwezig zijn en deze als gevolg van de werkzaamheden worden aangetast, is voor de werkzaamheden een ontheffing Wnb benodigd en dient een passend mitigatieplan (Activiteitenplan) te worden opgesteld.

Verder zijn in het gebied 5 bomen aanwezig met potentieel geschikte holtes voor boombewonende vleermuizen. Omdat enkele van deze bomen mogelijk gekapt worden, kan er sprake zijn van vernietiging van verblijfplaatsen. Ook kunnen de eventuele verblijfplaatsen in deze 5 bomen indirect worden aangetast wanneer direct omstaande bomen worden gekapt en/of wanneer piekgeluid en trilling veroorzakende werkzaamheden plaatsvinden binnen de verstoringcontour (standaard 50 meter) van de betreffende bomen. Het vernietigen of aantasten van verblijfplaatsen van vleermuizen is onder de Wnb verboden. Zodra duidelijk is welke bomen worden gekapt en waar trilling- en piekgeluid veroorzakende opmerkingen optreden, kan worden bepaald of en welke van deze potentiële verblijfplaatsen in de 5 bomen kunnen worden aangetast/vernietigd. Voor die bomen (worst-case alle 5 de bomen) dient dan te worden vastgesteld of hierin verblijfplaatsen aanwezig zijn middels een vleermuisonderzoek conform vleermuisprotocol 2021. Wanneer uit dit onderzoek blijkt dat er in de betreffende bomen daadwerkelijk vleermuisverblijfplaatsen aanwezig zijn, is sprake van een overtreding van de Wnb. In dat geval dienen gepaste mitigerende en compenserende maatregelen te worden uitgewerkt (bv. ophangen van vleermuiskasten, inbouwvoorzieningen voor vleermuizen in woningen, uitvoerperiode aanpassen, etc.) en dient een ontheffing Wnb te worden aangevraagd. Met een gepast mitigatie- en compensatieplan (wordt uitgewerkt in de vorm van een activiteitenplan dat bij de ontheffingsaanvraag wordt gevoegd), is het verkrijgen van een ontheffing mogelijk.

Tot slot kunnen ook in de bomen aan de overzijde van de Cramergracht verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig zijn (zie eerder, deze bomen zijn nog niet onderzocht op potenties voor vleermuizen). Indien bij de werkzaamheden aan deze zijde van de gracht (bij het opnieuw inrichten van de brug en het kruispunt) trillingen worden veroorzaakt, dienen alle bomen binnen de verstoringcontour van deze trilling werkzaamheden (standaard 50 m) te worden onderzocht op geschikte holten voor vleermuizen. Zijn deze aanwezig, dan dienen ook deze bomen te worden betrokken bij het vleermuisonderzoek conform vleermuisprotocol en is - afhankelijk van de uitkomst van het vleermuisonderzoek- mogelijk ook hiervoor een ontheffing Wnb noodzakelijk.

Conclusie

Concluderend kan gesteld worden dat er ten aanzien van vleermuizen 2 verbodsbepalingen zijn waarmee rekening moet worden gehouden, namelijk:

- het verbod op het opzettelijk verstoren van individuen (Wnb artikel 3.5 lid 2);
- het verbod op het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (verblijfplaatsen) van de dieren (Wnb artikel 3.5 lid 4).

In onderstaande tabellen (tabel 5.1 voor verstoring en tabel 5.2 voor aantasting/vernietiging verblijfplaats) is aangegeven in welke fase van het voornemen deze verbodsbepalingen aan de orde zijn en hoe hiermee dient te worden omgegaan.

Tabel 5.1 Overzicht gevolgen voor verstoring overvliegende/foeragerende vleermuizen

	Opzettelijke verstoring (indirect aantasten essentieel leefgebied)	Mitigerende maatregelen	Nader onderzoek	Wanneer	Ontheffing nodig/mogelijk
Uitvoerings-fase	Ja, door geluid, licht en trillingen bij uitvoering werkzaamheden.	Ja, zoveel mogelijk werken buiten actieve periode vleermuizen (dus in winter en overdag). Als toch (deels) in actieve periode wordt gewerkt, dan in ieder geval: - geen piekgeluid- of trilling veroorzakende werkzaamheden uitvoeren; - bijkomende verlichting van de groenstroken, waterkant en gebouwen met potenties voor vleermuizen voorkomen/beperken (verschillende mogelijkheden).	Nee.	N.v.t.	Nee, geen ontheffing nodig mits mitigerende maatregelen in acht worden genomen.
Gebruiks-fase	Ja, mogelijk verstoring door nieuwbouw (gebouwen en brug) en bijbehorende verlichting en gebruik.	Uit nader onderzoek (volgende kolom) moet blijken of en welke vorm van mitigatie nodig is.	Ja, nagaan bijkomende verstoring in gebruiksfase (vergelijken licht- en brugplan en gebruik) én vleermuis-onderzoek gericht op gebruik plangebied als foerageergebied / vliegroute vleermuizen.	2 Veld inventarisaties in periode half mei-half september.	Ja, indien uit onderzoek blijkt dat bijkomende verstoring optreedt binnen essentieel onderdeel vleermuisleefgebied. Ontheffing is in principe verkrijgbaar mits passende mitigerende/compenserende maatregelen worden genomen (bijvoorbeeld aanpassen lichtplan).

Tabel 5.2 Overzicht gevolgen voor aantasting/vernietiging van verblijfplaatsen van vleermuizen

	Aantasten/vernietigen verblijfsplaatsen?	Mitigerende maatregelen	Nader onderzoek	Wanneer	Ontheffing nodig/mogelijk
Aanlegfase	Ja, bij piekgeluid- of trilling veroorzakende werkzaamheden nabij gebouwen/bomen met potenties voor vleermuizen (aantasting)	Uit nader onderzoek (volgende kolom) moet blijken of en welke vorm van mitigatie nodig is.	Ja, - bij overzijde Cramergracht controle bomen (binnen 50 meter van trilling bron)	5 veldinventarisaties verspreid in de periode half mei tot half september.	Ja, indien uit onderzoek blijkt dat in betreffende gebouwen/bomen verblijfplaatsen aanwezig zijn is een ontheffing Wnb nodig.

	verblijfplaatsen) EN/OF bij kap van bomen met geschikte holten (vernietiging verblijfplaatsen).		op potenties vleermuizen; - EN vleermuis-onderzoek conform vleermuis-protocol 2021 om na te gaan of in gebouwen / bomen met geschikte holten vleermuisver blijven aanwezig zijn.		Met een gepast mitigatie- en compensatieplan is het verkrijgen van deze ontheffing mogelijk.
Gebruiks-fase	Nee.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Nee, geen ontheffing nodig.

5.4 Vogels

5.4.1 Gegevens

Bureaustudie

In de afgelopen 5 jaar werden op basis van de NDFF-database [lit. 7] in de wijdere omgeving (< 2 km) van het plangebied verschillende algemene vogelsoorten waargenomen zoals onder andere zwarte kraai, merel, meerkoet en koolmees. Nabij het plangebied zijn op basis van de broedplaatsenkaart van de gemeente Amsterdam [lit. 6] broedplaatsen bekend van huismus waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. De nesten bevinden zich in de Louis Couperusstraat, Aarts van de Leeuwstraat en de Frederik van Eedenstraat en de waarnemingen zijn uit 2016. Daarnaast betreffen de dichtstbijzijnde waarnemingen van soorten met een jaarrond beschermd nest ooievaar op 30 meter van het plangebied, buizerd 50 meter van het plangebied en havik 170 meter van het plangebied. Verder van het plangebied (> 200 meter) zijn waarnemingen van sperwer, boomvalk, ransuil, roek, en havik bekend, slechtvalk en gierzwaluw bekend.

In of nabij het plangebied zijn geen vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn aangetroffen met nest indicierend gedrag.

De biotoopeisen van de soorten met een jaarrond beschermd nest zijn in bijlage II beschreven.

Veldbezoek

Het plangebied heeft plaatselijk veel groen. Echter is er een hoge mate van verstoring door spelende kinderen, fietsverkeer, wandelaars met honden, drukke autowegen, de spoorlijn en tennis spelers. Tijdens het veldbezoek zijn enkele algemene broedvogels waargenomen, waaronder fuut, winterkoning en koolmees. Jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht. De gebouwen in het plangebied beschikken over een plat dak en bevatten geen geschikte plekken voor huismus of gierzwaluw. De hoge mate van verstoring maakt het plangebied ongeschikt voor boombroedende vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn.

5.4.2 Effecten en conclusie

Effecten op algemene broedvogels

Algemene broedvogels kunnen een nestplek vinden in de bomen en struiken in en rond het plangebied. Voor aanwezige broedvogels geldt dat werkzaamheden tijdens het broedseizoen (globaal maart t/m augustus) voor verstoring kunnen zorgen door trillingen of geluid. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt

dat opzettelijk verstoren in het broedseizoen (individuen, nesten of eieren) verboden is volgens de Wnb. Het verkrijgen van ontheffing voor het verstoren van broedvogels is meestal niet mogelijk. De effecten op vogels en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb zijn namelijk gemakkelijk te voorkomen, te weten door in principe 3 mogelijkheden:

- buiten het broedseizoen werken, dit met risico dat sommige vogels tot in september kunnen broeden;
- de werkzaamheden vlak voor het broedseizoen inzetten en dan continue doorwerken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt;
- het plangebied voor het broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels.

Als werkzaamheden plaats gaan vinden in het broedseizoen, moet een deskundige eerst vaststellen dat er geen broedende vogels aanwezig zijn in het plangebied. Wanneer kan worden geconstateerd dat in de directe omgeving van de werkzaamheden geen vogels broeden bij de start van de werkzaamheden, vindt geen overtreding van de verbodsbepalingen plaats. Mochten er wel broedende vogels aanwezig zijn binnen de verstoringcontour van de werkzaamheden mag er pas worden gestart met de werkzaamheden als er niet meer gebroed wordt. Doorgaans zijn de meeste vogels rond half juli uitgebroed, er zijn echter vogelsoorten die tot in september broeden.

Effecten op jaarrond beschermde nesten

Jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden ook niet verwacht. De gebouwen bevatten geen van allen geschikte nestgelegenheid voor huismus of gierzwaluw. Verder is de mate van verstoring zeer hoog, waardoor overige soorten zoals buizerd of ransuil hier niet zullen gaan broeden. Van negatieve effecten op jaarrond beschermde nesten is dan ook geen sprake. Vervolgstappen zijn niet nodig.

5.5 Amfibieën en reptielen

5.5.1 Gegevens

Bureaustudie

Op basis van de NDFF-database [lit. 6] zijn in of direct nabij het plangebied waarnemingen bekend van de onder de Wnb beschermde amfibiesoorten van het beschermingsregime 'andere soorten' gewone pad, bastaardkikker, meerkikker, bruine kikker en kleine watersalamander. Deze soorten zijn allen vrijgesteld in het kader van ruimtelijke ingrepen. Wel geldt er een meldingsplicht van het gebruik van deze vrijstelling bij de provincie Noord-Holland. Niet vrijgestelde 'andere soorten' of soorten beschermd onder de habitatrichtlijn zijn niet waargenomen. Reptielen zijn ook niet waargenomen. In het (inmiddels verlopen) natuurwaardenonderzoek uit 2016 [lit. 1] is ook gevestigd in de zuidelijke watergang. Hierbij zijn geen beschermde soorten gevangen.

De biotoopeisen van de relevante soorten, zijn in bijlage II beschreven.

Veldbezoek

De watergang in het zuiden van het plangebied biedt geschikt leefgebied aan algemeen voorkomende amfibieën. Beschermde, niet vrijgestelde amfibieën worden hier echter niet verwacht vanwege de hoge mate van verstoring door de drukke weg die langs de watergang loopt, het gebrek aan geleidelijke, natuurlijke oevers en afwezigheid van voldoende water- en oevervegetatie. Ook voor reptielsoorten, biedt het plangebied geen geschikt leefgebied. Zo ontbreekt het aan open zand- of rotsvlakten waar reptielen kunnen zonnen, en broeihopen.

5.5.2 Effecten en conclusie

Op basis van bekende waarnemingen en het aanwezige biotoop is het voorkomen van onder de Wnb beschermde, niet vrijgestelde reptiel- en amfibiesoorten binnen het plangebied uit te sluiten. Van negatieve

effecten als gevolg van het voornemen op deze soortengroep is dan ook geen sprake. Er is geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën en reptielen. Wel is ten allen tijden de zorgplicht van kracht en geldt een meldingsplicht voor bovengenoemde vrijgestelde soorten bij de provincie Noord-Holland.

5.6 Vissen

5.6.1 Gegevens

Bureaustudie

Op basis van de NDFF-database [lit. 7] zijn in of direct nabij het plangebied (< 2 km) geen waarnemingen bekend van de onder de Wnb beschermde vissoorten. In het (inmiddels verlopen) natuurwaardenonderzoek uit 2016 [lit. 1] is ook gevestigd in de watergang. Hierbij zijn geen beschermde soorten gevangen.

Binnen de Habitatrichtlijn zijn alleen de vissoorten houting en steur beschermd. Dit zijn beiden trekvis van grote wateren (zee, rivieren). Deze soorten migreren doorgaans door dieper en open water. Binnen het soortenbeschermingsregime 'Andere soorten' zijn alleen de vissoorten beekprik, elrits, gestippelde alver, beekdonderpad, kwabaal en grote modderkruiper beschermd. Dit zijn soorten van zuurstofrijke, schone en stromende wateren (beekprik, elrits, gestippelde alver, beekdonderpad, kwabaal) of verlandende wateren (grote modderkruiper).

Veldbezoek

De watergang in het plangebied heeft oevers waar voornamelijk riet groeit. Drijvende en ondergedoken waterplanten ontbreken. De watergang biedt geen geschikt biotoop aan onder de Wnb beschermde vissoorten (zie ook beschrijving onder bureaustudie). Deze worden dan ook niet verwacht.

5.6.2 Effecten en conclusie

Het voorkomen van beschermde vissoorten in het plangebied wordt niet verwacht wegens het ontbreken van deze soorten in de wijde omgeving van het plangebied. Daarnaast bevat het plangebied geen specifieke biotopen die beschermde vissoorten nodig hebben. Hierdoor kan het voorkomen van onder de Wnb beschermde vissoorten op voorhand worden uitgesloten. Indien er in het water wordt gewerkt dient er vanuit de zorgplicht wel aandacht te worden besteed aan vis middels ecologische begeleiding.

5.7 Vlinders, libellen en andere ongewervelden

5.7.1 Gegevens

Bureaustudie

Op basis van de NDFF [lit. 7] is op 1,5 km van het plangebied een waarneming bekend van de onder de Wnb beschermde soort grote vos. Deze soort is beschermd onder het beschermingsregime 'andere soorten' van de Wnb. In of nabij het plangebied zijn geen beschermde soorten waargenomen. Deze soorten stellen over het algemeen hoge eisen aan hun biotoop. Ze zijn bijvoorbeeld te vinden in heide, plantenrijke vennen, zuurstofrijke beken, verlandingsvegetaties met krabbenscheer, zandstrandjes langs de grote rivieren, bloemen- en/of kruidenrijke graslanden, blauwgraslanden, moerassen, bos en stromend water [lit. 8].

Veldbezoek

Het plangebied biedt geen geschikt biotoop aan onder de Wnb beschermde ongewervelden (zie ook beschrijving onder bureaustudie). Zo ontbreekt het aan de juiste elementen (waardplanten) voor deze soorten.

5.7.2 Effecten en conclusie

Op basis van bekende waarnemingen en het aanwezige biotoop is het voorkomen van onder de Wnb beschermde vlinder, libellen of andere ongewervelden binnen het plangebied uit te sluiten. Van negatieve effecten als gevolg van het voornemen op deze soortengroepen is dan ook geen sprake. Er is geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelden.

6

RISICOSOORTEN

Op basis van een korte bureaustudie en waarnemingen tijdens het veldbezoek zijn de risico's ten aanzien van enkele ongewenste invasieve exoten of andere risicosoorten in kaart gebracht. Hierbij dient te worden opgemerkt dat tijdens het veldbezoek in het kader van deze quickscan natuur enkel de locatie waar de werkzaamheden worden uitgevoerd onderzocht zijn op de aanwezigheid van deze risicosoorten. Rondom het plangebied zijn geen gerichte inventarisaties uitgevoerd, wel zijn eventueel toevallige waarneming genoteerd.

6.1 Risicosoorten: flora

Bij de uitvoering van deze quickscan natuur is aandacht besteed aan de aanwezigheid van invasieve exoten of andere ongewenste flora soorten. Het gaat om:

- Aziatische duizendknopen;
- reuzenberenklauw;
- reuzebalsemien;
- uitheemse Guldenroeden (Canadese/late);
- eventueel overige (aquatische) exoten.

Gegevens

Bureaustudie

Van deze soorten zijn op basis van de gegevens van de gemeente Amsterdam enkele groeilocaties van Aziatische duizendknoop op zo'n 150 meter van het plangebied bekend [lit. 6]. In het plangebied zelf zijn geen groeilocaties van invasieve exoten bekend.

Afbeelding 6.1 Bekende groeiplaatsen van duizendknoop [lit. 6] met het plangebied in het zwarte kader



Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen invasieve exoten waargenomen.

Risicobeoordeling

Groeilocaties van invasieve exoten bevinden zich niet binnen de werkzones van de voorgenomen werkzaamheden. Bij de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden is er daarom geen risico ten aanzien van de groei/verspreiding van invasieve exoten (of andere ongewenste soorten).

6.2 Risicosoorten: fauna

Bij de uitvoering van deze quickscan natuur is aandacht besteed aan de aanwezigheid van de faunasoorten:

- stadskuif;
- eikenprocessierups.

Gegevens

Bureaustudie

Op basis van de gegevens van de gemeente Amsterdam is in het plangebied geen eikenprocessierups aanwezig [lit. 6]. Wel is er vlak naast het plangebied, aan de burgemeester Roëllstraat, eikenprocessierups waargenomen.

Veldbezoek

In het plangebied zijn geen eiken waargenomen. In het westen van het plangebied, bij de ingang van het tennispark, zijn wel stadsduiven waargenomen.

Risicobeoordeling

Het is mogelijk dat stadsduif in het plangebied broedt. Voor aanvang van werkzaamheden dient daarom een nestencheck plaats te vinden. Het broedseizoen van stadsduif kan, afhankelijk van het weer, langer duren dan dat van andere algemene broedvogels.

7

KANSEN

De voorgenomen woningbouw en oeververbreiding biedt ook kansen voor een opwaardering van de natuurwaarde van het gebied. In dit hoofdstuk worden een aantal voorbeeld maatregelen beschreven die mogelijk in het ontwerpplan kunnen worden ingepast om de ecologische waarde van het gebied te stimuleren.

Natuurvriendelijke oevers

De watergang in het zuiden van het plangebied wordt verbreed. Dit biedt de mogelijkheid om de oever natuurvriendelijker aan te leggen. Natuurvriendelijke oevers hebben een flauw talud waardoor de overgang van land naar water heel geleidelijk is. Hierdoor ontstaan verschillende zones die elk belangrijk is voor een ander soort dieren en vegetatie (afbeelding 7.1).

Afbeelding 7.1 Overgang van verschillende oeverzones [lit. 11]

DE VERSCHILLENDE OEVERZONES VAN EEN NATUURVRIENDELIJKE OEVER

Vanaf het water gezien gaat de vegetatie geleidelijk over in steeds drogere planten tot (moeras)bos. De drassige zones zijn vooral van belang voor soortenrijke moerasvegetaties en ongewervelde dieren, zoals wormen, kreeftachtigen, insecten en spinachtigen. De ondiepe wateren met waterplanten zijn ideale schuil- en paaipplaatsen voor vissen.

- 1 Bloemrijk grasland;
- 2 Vegetatie van vochthoudende grond;
- 3 Vegetatie van natte ruigtes (plas-dras);
- 4 Moerasplanten die in ondiep water staan;
- 5 Moerasplanten die in dieper water staan;
- 6 Drijfbladplanten;
- 7 Ondergedoken waterplanten.



Vanwege de invloed van zowel land als water is de oeverzone van nature een systeem met een grote verscheidenheid aan flora en fauna. Planten dienen als voedsel, maar ook als schuilgelegenheid voor veel dieren, waaronder insecten, vissen en vogels. De ecologische invloed van de oever reikt daarmee veel verder dan alleen de grens tussen land en water.

De oever biedt daarnaast goede migratiemogelijkheden voor planten en dieren en is als zodanig uitermate geschikt als ecologische verbindingszone.

Tenslotte kan de natuurvriendelijke oever bijdragen aan een gezond, helder watersysteem.

Insectenhotels en -stenen

De aanwezige insectenpopulaties kunnen verder worden gestimuleerd door het ophangen of plaatsen van hotels en stenen voor insecten. Inbouwstenen, gestapelde stenen en insectenhotels dragen bij aan een gezonde wilde bijen en vlinderpopulatie in de stad. De insectenhotels worden bij voorkeur geplaatst op plekken beschermt tegen regen en wind, zoals achter de biotopenmuur. Vlinderkasten en bijenstenen moeten vooral in de zon worden geplaatst. Belangrijk is ook dat de kasten en stenen worden geplaatst in de buurt van nectar- en stuifmeeldragende planten.

Afbeelding 7.2 Impressie van insectenhotel (links), bijenbaksteen (rechts) [lit. 7]



Nestkasten en -stenen

Uit de quickscan is gebleken dat het plangebied geschikt is als leefgebied voor verschillende vleermuizen en algemene broedvogels. Daarnaast zijn nabij het plangebied nestelende huismussen waargenomen. Om het voorkomen van vleermuizen, huismussen en andere broedvogels extra te stimuleren kan overwogen worden om bomen en/of gevels van kasten voor deze soorten te voorzien. Ook kan gedacht worden aan een natuur inclusief ontwerp bij het bouwen van de nieuwe woningen.

Voor vleermuizen dient daarbij rekening te worden gehouden met een aantal aandachtspunten, namelijk [lit. 9]:

- hang de kast op aan een stevige boom (het liefst op een plaats waar meerdere bomen aanwezig zijn) of aan een gebouw;
- hang de kast met de voorzijde naar het zonlicht, zuid of zuidwest. Vleermuizen zijn echte warmteliefhebbers;
- hang de kast op een rustige plek, met weinig verstoring;
- hang de kast in de luwte;

- zorg voor een vrije aanvliegeroute. Geen takken of bladeren voor de invliegopening of direct onder de kast;
- hang de kast op een minimale hoogte van 3 m;
- een vleermuiskast kunt u het hele jaar door ophangen, maar het liefst voor het voorjaar;
- hang meerdere kasten in uw tuin. U vergroot zo het aanbod aan zomer verblijfplaatsen.

Afbeelding 7.3 Impressie van vleermuiskasten



Ook voor vogels gelden een aantal aandachtspunten met betrekking tot de kasten [lit. 10]:

- hang de nestkast op een rustige plek op;
- niet in de volle zon, dus liever niet op het zuiden;
- beschut tegen de wind. De invliegopening kan het beste op het noordoosten zijn gericht, want de wind komt in Nederland vaak uit het zuidwesten;
- een vrije en veilige aanvliegeroute is belangrijk. Geen takken direct voor de opening;
- vogels van dezelfde soort wonen het liefst tenminste 10 meter van elkaar. Voor vogels van verschillende soorten, zoals koolmees en pimpelmees kunnen de kasten een meter of 3 uit elkaar hangen;
- koloniebroeders wonen wel weer graag in groepen; de nestkasten voor soorten als mussen, spreeuwen en zwaluwen kunnen daarom wel naast elkaar worden opgehangen.

Afbeelding 7.4 Impressie nestkast vogels (koolmees)



Bloemrijke boomspiegels

De boomspiegels en bermen in het plangebied bestaan momenteel voornamelijk uit gras. Door het bermbeheer aan te passen en de bodemspiegels te beplanten, verbetert de bodemstructuur en het bodemleven. Ieder onverhard en beplant stuk grond in de stad zorgt voor meer biodiversiteit en een betere waterhuishouding. Dit stimuleert het voorkomen van vlinders, wilde bijen, vogels, planten en kleine zoogdieren.

Bedek de bodem van de boomspiegels met een dunne laag organisch materiaal, bijvoorbeeld met blad. Dat zorgt voor een gezond bodemleven. Ook zijn er insecten, zoals sluipwespen, die helpen bij het bestrijden van eikenprocessierups. Deze leggen hun eitjes in de eitjes van de processierups [lit. 14]. De sluipwespen worden aangetrokken door de bloemrijke boomspiegels- en bermen.

Afbeelding 7.5 Impressie bloemrijke boomspiegels [lit. 9]



Vleermuisvriendelijke verlichting

Beperken van verlichting

De beste methode: zo min mogelijk verlichten. Vraag je altijd af waar en hoeveel licht er werkelijk nodig is. Streef bij de transitie van bestaande verlichting naar ledverlichting naar energiebesparing en minder lichtverstoring, niet naar een toename van het licht voor dezelfde kosten [lit. 15].

Alleen verlichten waar het nodig is

Waar toch verlicht moet worden kan verstoring voorkomen worden door het kiezen van de juiste armatuur en lamphoogte. Een goede armatuur en lamphoogte richt het licht precies daar waar het nodig is. Bomen, struiken en groene wallen kunnen voorkomen dat aangrenzend leefgebied door verlichting wordt verstoord. Zo hou je bijvoorbeeld een tuin, plantsoen, vijver, gevel met de vleermuiskasten, houtwal of park donker en geschikt voor vleermuizen [lit. 15].

Alleen verlichten wanneer het nodig is

De meeste verlichting brandt voor onze veiligheid en hoeft niet te branden als er niemand is. Verlichtingsschema's afgestemd op verkeersdrukte, werktijden en kwetsbare perioden voor vleermuizen kunnen veel verstoring voorkomen. Bewegingsmelders schakelen (intensere) verlichting alleen in wanneer mensen aanwezig zijn [lit. 15].

Kies de passende lichtkleur

Ook de keuze van de lichtkleur kan verstoring van vleermuizen verminderen. Rood of amberkleurig licht verstoort vleermuizen minder op vliegroutes en bij het jagen op insecten. Wanneer wit licht nodig is, kunnen lampen met een klein aandeel Uv-licht de meest ernstige verstoring voorkomen. Ook kan met een tijdschema de lichtkleur aangepast worden [lit. 15].

Afbeelding 7.6 Voorbeeld vleermuisvriendelijke verlichting [lit. 15]



Vleermuisvriendelijk bouwen vraagt om natuurinclusief verlichten

Pas bij natuurinclusieve nieuwbouw of het inrichten van een vleermuisvriendelijk park waar nodig vleermuisvriendelijke verlichting toe. Voorkom dat verlichting de goede bedoelingen voor de vleermuizen teniet doet [lit. 15].

Verlichting en de wet

Voor het aanbrengen of uitbreiden van verlichting op een locatie waar vleermuizen verblijven, jagen of regelmatig vliegen gelden de bepalingen van de Wet Natuurbescherming. De hierboven genoemde methoden voor natuurinclusief verlichten kunnen negatieve effecten voorkomen of verminderen maar dienen wel afgestemd te worden op de aanwezige vleermuizen en waarvoor zij de locatie gebruiken [lit. 15].

8

CONCLUSIE

8.1 Effecten op beschermde natuurwaarden

8.1.1 Gebiedsbescherming

Natura 2000

Gezien de grote afstand (7,5 km) tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied en de tussenliggende barrières zoals bebouwing, wegen en spoorlijnen zijn fysieke effecten (zoals oppervlakteverlies, versnippering, verstoring door geluid/licht/trillingen) van het voornemen op IHD van Natura 2000-gebied op voorhand uitgesloten.

In een separaat onderzoek wordt nagegaan of en in hoeverre stikstofemissies die ontstaan bij de uitvoering leiden tot deposities binnen stikstofgevoelige habitats van Natura 2000-gebieden. Op basis van de resultaten van dat onderzoek kan worden bepaald of en welke vervolgstappen ten aanzien van stikstof aan de orde zijn.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het plangebied ligt buiten het NNN, externe werking is niet van toepassing. Nadere vervolgstappen zijn niet nodig.

Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam (HGS)

Het plangebied ligt buiten de HGS, externe werking is niet van toepassing. Nadere vervolgstappen zijn niet nodig.

Ecologische structuur gemeente Amsterdam

Omdat er werkzaamheden plaats gaan vinden in de ecologische structuur dient nagegaan te worden of de ecologische structuur hierdoor wordt aangetast en of er geen nieuwe knelpunten worden gecreëerd (bv. ontbreken faunapassage nieuwe brug).

8.1.2 Soortenbescherming

In de onderstaande tabel zijn de bevindingen en conclusies ten aanzien van de beschermde soorten samengevat.

Tabel 8.1 Samenvattende tabel soortenbescherming

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten? Kans op overtreding Wnb?	Vervolgstappen nodig?		Meldingsplicht (ja/nee)	Ontheffing aanvragen (ja/nee)
		Mitigatie	Vervolgonderzoek (indien mitigatie niet mogelijk of niet voldoende)		
flora	nee	n.v.t.	nee	nee	nee
grondgebonden zoogdieren	ja, algemeen voorkomende soorten zoals haas, konijn, bosmuis, egel, huisspitsmuis, en vos aanwezig.	geen, wel zorgplicht	nee	ja voor haas, konijn, bosmuis, egel, huisspitsmuis, en vos	nee
vleermuizen	ja, potentiële verstoring van overvliegende/foeragerende vleermuizen in de uitvoeringsfase	verstoring voorkomen door werkzaamheden uit te voeren buiten de actieve periode voor vleermuizen (overdag en bij voorkeur in winterperiode). Wanneer toch bij schemering/'s nachts wordt gewerkt dient te worden voldaan aan de volgende voorwaarden: - geen trilling- of piekgeluid veroorzakende werkzaamheden; - bijkomende verlichting van de groenstroken, waterkant en gebouwen met potenties voor vleermuizen voorkomen/beperken (verschillende mogelijkheden)	nee	nee	nee, mitigerende maatregelen dienen in acht te worden genomen
	Ja, potentiële verstoring van overvliegende/foeragerende vleermuizen in de gebruiksfase	uit nader onderzoek (volgende kolom) moet blijken of en welke vorm van mitigatie nodig is	ja, nagaan bijkomende verstoring in gebruiksfase (vergelijken lichtplan en plan voor brug met huidige situatie) én vleermuisonderzoek gericht op gebruik plangebied als foerageergebied/vliegroute vleermuizen	nee	ja, indien uit onderzoek blijkt dat bijkomende verstoring optreedt binnen essentieel onderdeel vleermuisleefgebied

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten? Kans op overtreding Wnb?	Vervolgstappen nodig?		Meldingsplicht (ja/nee)	Ontheffing aanvragen (ja/nee)
		Mitigatie	Vervolgonderzoek (indien mitigatie niet mogelijk of niet voldoende)		
	ja, mogelijke aantasting/vernietiging van verblijfplaatsen in gebouwen/bomen	uit nader onderzoek (volgende kolom) moet blijken of en welke vorm van mitigatie nodig is	ja, - bij overzijde Cramergracht controle bomen (binnen 50 meter van trilling bron) op potenties vleermuizen; - EN vleermuisonderzoek conform vleermuisprotocol 2021 om na te gaan of in gebouwen/bomen met geschikte holtes vleermuisverblijven aanwezig zijn	nee	ja, indien uit vleermuisonderzoek volgt dat in het gebied vleermuisverblijfplaatsen aanwezig zijn die als gevolg van de werkzaamheden worden aangetast/vernietigd, is een ontheffing Wnb nodig
algemene broedvogels	ja, mogelijke aanwezigheid algemeen voorkomende broedvogels	ja, verstoring broedvogels voorkomen door: - buiten broedperiode werken; - vooraf broedperiode aanvangen en werkzaamheden continu uitvoeren; - of plangebied vooraf ongeschikt maken voor broedvogels	ja, bij werkzaamheden in het broedseizoen is voorafgaand aan werkzaamheden een controle op broedvogels door een deskundig ecoloog nodig	nee	nee, mitigerende maatregelen dienen in acht te worden genomen
jaarrond beschermde nesten	nee	n.v.t.	nee	nee	nee
amfibieën	ja, algemene soorten zoals gewone pad, bastaardkikker, meerkikker, bruine kikker en kleine watersalamander mogelijk aanwezig	geen, wel zorgplicht	nee	ja voor gewone pad, bastaardkikker, meerkikker, bruine kikker en kleine watersalamander	nee
reptielen	nee	n.v.t.	nee	nee	nee

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten? Kans op overtreding Wnb?	Vervolgstappen nodig?		Meldingsplicht (ja/nee)	Ontheffing aanvragen (ja/nee)
		Mitigatie	Vervolgonderzoek (indien mitigatie niet mogelijk of niet voldoende)		
vissen	nee	n.v.t.	bij werkzaamheden in de watergang is ecologische begeleiding nodig	nee	nee
vlinder, libellen & ongewervelden	nee	n.v.t.	nee	nee	nee

8.2 Risicosoorten

8.2.1 Risicosoorten: Flora

Groeilocaties van invasieve exoten bevinden zich niet binnen de werkzones van de voorgenomen werkzaamheden. Bij de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden is er daarom geen risico ten aanzien van de groei/verspreiding van invasieve exoten (of andere ongewenste soorten).

8.2.2 Risicosoorten: Fauna

Het is mogelijk dat stadsduif in het plangebied broedt. Voor aanvang van werkzaamheden dient daarom een nestencheck plaats te vinden. Het broedseizoen van stadsduif kan, afhankelijk van het weer, langer duren dan dat van andere algemene broedvogels.

8.3 Kansen

Bij de uitvoering van de werkzaamheden kunnen de volgende koppelkansen overwogen worden om de natuurwaarde van het gebied verder te stimuleren:

- natuurvriendelijke oevers aanleggen;
- het plaatsen van insectenhôtels en -stenen;
- het plaatsen van kasten of neststenen voor vleermuizen en/of vogels;
- bloemrijke bermen- en boomspiegels;
- vleermuisvriendelijke verlichting.

BRONNEN

- 1 Gemeente Amsterdam, ruimte en duurzaamheid, A. Blokker, december 2016, natuurwaardenonderzoek Jan Evertsenstraat - West.
- 2 Vereniging Stadswerk (2020). Gedragscode soortenbescherming gemeente, d.d. 4 december 2020 (definitief).
- 3 De Vlinderstichting (2020). Vaststellen van de iepenpage langs kades in Amsterdam.
- 4 Kaart Natura 2000, <https://geodata.nationaalgeoregister.nl/natura2000/wfs>.
- 5 Kaart Natuurnetwerk Nederland, https://geodata.nationaalgeoregister.nl/provincies/ps/wfs/v1?language=dut&pv-ps:PS_ProtectedSite_nlps-nnn.
- 6 Kaartviewer gemeente Amsterdam, <https://maps.amsterdam.nl/>.
- 7 NDFF-ecogrid database.
- 8 Gemeente Amsterdam (gd). Natuurinclusief bouwen en ontwerpen in twintig ideeën.
- 9 Viverra, Tips vleermuizenkast ophangen, viverra.nl.
- 10 Vogelbescherming.nl. Nestkasten ophangen, <https://www.vogelbescherming.nl/in-mijn-tuin/nestkasten/nestkasten-ophangen>.
- 11 Gemeente Amsterdam, L.R. Alkemade, juli 2020, situatietekeningen Tennispark
- 12 Stowa (2009), Handreiking natuurvriendelijke oevers.
- 13 nature today (2021), 'Voor het eerst sluipwesplarven in eitjes van eikenprocessierupsen in Nederland gevonden'.
- 14 Zoogdiervereniging, Factsheet vleermuizen verlichting.

Bijlage(n)

BIJLAGE: TOETSINGSKADER

In de hiernavolgende paragrafen zijn de relevante delen van het wettelijk kader in relatie tot natuurbescherming opgenomen.

I.1 Nationaal natuurbeleid (Wet natuurbescherming)

Gebiedsbescherming

In hoofdstuk 2 van de Wnb zijn de bepalingen voor gebiedsbescherming vastgelegd. De regels hebben als doel het beschermen en in stand houden van natuurgebieden met bijzondere of kwetsbare waarden. Hiermee zijn internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn (VR) en Habitatrichtlijn (HR), maar ook verdragen als bijvoorbeeld het Verdrag van Ramsar (Wetlands) in nationale regelgeving verankerd.

Nederland past een vergunningstelsel toe bij de bescherming van Natura 2000-gebieden. Projecten of andere handelingen, die gelet op de instandhoudingdoelen (IHD), significant negatieve gevolgen kunnen hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied, zijn volgens artikel 2.7, lid 2 van de Wnb vergunningsplichtig. Voor elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden beoordeeld of kan worden uitgesloten dat de werkzaamheden/ontwikkeling een significant negatief effect hebben op de beschermde natuurwaarden in het betreffende gebied. Indien significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, dient een 'passende beoordeling' te worden uitgevoerd.

In het geval de passende beoordeling niet de zekerheid verschaft dat er geen sprake is van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied, moet de vergunning, c.q. de instemming, worden geweigerd, tenzij aan de 'ADC-criteria' voldaan wordt. Dit betekent dat er geen alternatieven zijn (A), er sprake is van bij de wet genoemd belang (D) en dat door compensatie de algehele samenhang van het Natura 2000-netwerk gewaarborgd blijft (C).

Effecten op Natura 2000-gebieden worden beoordeeld aan de hand van de IHD die in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden zijn vastgesteld. IHD betreffen zowel habitattypen met bijbehorende habitattypische soorten als habitat- en vogelsoorten. In het kader van de alternatievenafweging wordt beoordeeld of er onderscheid is in de mate waarin de verschillende alternatieven effect hebben op de IHD en of er voor de verschillende alternatieven de kans bestaat dat significant negatieve effecten optreden.

Soortenbescherming

Onder de Wet natuurbescherming bestaat de soortenbescherming uit 3 beschermingsregimes: een beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten (art. 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) en 'Andere soorten' (art. 3.10). Voor ieder van deze regimes gelden afzonderlijke verbodsbepalingen. In de navolgende paragrafen worden de verbodsbepalingen waaraan getoetst wordt, toegelicht.

Vogelrichtlijnsoorten

Het beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten heeft betrekking op de soorten zoals aangeduid in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Dit betreft alle van nature in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied. Voor vogelsoorten gelden de volgende verbodsbepalingen:

- het is verboden opzettelijk vogels te doden of te vangen;

- het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten weg te nemen;
- het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
- het is verboden vogels opzettelijk te storen.

Het laatste verbod is echter niet aan de orde indien kan worden onderbouwd dat de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Het bepalen of sprake is van een wezenlijke invloed is per soort en per situatie maatwerk.

De meeste vogelsoorten maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de hiervoor beschreven verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mogen deze nesten worden verwijderd of verplaatst, tenzij in specifieke situaties er een ecologisch zwaarwegend belang is om nesten die normaliter niet jaarrond beschermd zijn toch jaarrond te beschermen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer door een ingreep een groot deel van de nestgelegenheid van een bepaalde populatie dreigt te verdwijnen. Voor het verstoren van vogels (in het broedseizoen) is het verkrijgen van een ontheffing in principe niet mogelijk omdat bijna altijd een alternatief voorhanden is, namelijk werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is.

De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming zijn altijd relevant voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Jaarrond beschermde nesten zijn:

- 1 nesten die buiten het broedseizoen worden gebruikt als vaste rust- en verblijfplaats (bijvoorbeeld steenuil);
- 2 nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (bijvoorbeeld roek, gierzwaluw en huismus);
- 3 nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (bijvoorbeeld ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
- 4 vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld boomvalk, buizerd en ransuil).

Habitatrichtlijnsoorten

Het beschermingsregime voor Habitatrichtlijnsoorten heeft betrekking op in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn. De verbodsbepaling voor planten heeft betrekking op soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) uit bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern.

Voor deze dieren en planten van de Habitatrichtlijn gelden de volgende verbodsbepalingen:

- het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen;
- het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- het is verboden eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- het is verboden planten opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Als deze verbodsbepalingen voor deze soorten worden overtreden, moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd.

'Andere soorten'

Het beschermingsregime voor de 'Andere soorten' heeft betrekking op de soorten uit bijlage A en B bij de Wet natuurbescherming. Hierin zijn lijsten met overige plant- en diersoorten opgenomen die, buiten de Vogel- en Habitatrichtlijn om, nationaal beschermd worden. Voor deze soorten gelden de volgende verbodsbepalingen:

- het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen;

- het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
- het is verboden vaatplanten opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Binnen de soortenlijsten in bijlage A en B bij de Wet natuurbescherming is geen onderscheid gemaakt tussen licht en zwaar beschermde soorten. Zowel het Ministerie van LNV als de provincies zijn bevoegd om binnen deze lijsten soorten aan te wijzen waarvoor een vrijstelling geldt of waarvoor aangepaste voorwaarden gelden in het geval van een ontheffingsaanvraag.

Als er sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Zorgplicht

In artikel 1.11 lid 1 en lid 2 van de Wet natuurbescherming is de zorgplicht beschreven: 'Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor in het wild levende dieren en hun directe leefomgeving. Eenieder laat handelingen na, waarvan redelijkerwijs te vermoeden is, dat ze nadelig zijn voor in het wild levende dieren. Als dat nalaten in redelijkheid niet gevergd kan worden, dienen de gevolgen van dat handelen voor die dieren zoveel mogelijk voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt te worden'. De zorgplicht geldt altijd.

Bescherming houtopstanden

Indien men bomen wenst te kappen die buiten de bebouwde kom liggen, is de nationale Wet natuurbescherming (Wnb) van toepassing. De Wnb heeft betrekking op houtopstanden bomen of beplanting met een oppervlakte van meer dan 10 are (1000 m²), of meer dan 20 bomen in rijbeplanting (gerekend over het totaal aantal rijen). Hierbij is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen. Indien toch gekapt wordt dient een kapmelding te worden ingediend bij de Provincie. Er zijn enkele uitzonderingen waarbij een kapmelding niet is vereist, deze staan vermeld in art. 4.1 van de Wet natuurbescherming:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen;
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per 10 jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens 10.000 stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan 2 m, en
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

De Wet natuurbescherming kent 2 belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Wie (een deel van) een houtopstand velt, moet dit minstens 1 maand voorafgaand aan de kap melden bij de Provincie en heeft de plicht om hetzelfde areaal te herplanten binnen 3 jaar na het vellen. Provincies kunnen bij verordening bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd

I.2 Provinciaal natuurbeleid (Natuurnetwerk Nederland, NNN)

Natuurnetwerk Noord-Holland

Het Natuurnetwerk Nederland (voormalig ecologische hoofdstructuur; EHS, genoemd) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Door natuur te verbinden blijft diversiteit behouden en verkleint de kans op uitsterven van soorten. Het Noord-Hollandse deel van dit natuurnetwerk (NNN-gebied) heet Natuurnetwerk Noord-Holland.

Begrenzing en wezenlijke kenmerken en waarden

De wezenlijke kenmerken en waarden van een NNN-gebied zijn van belang bij het bepalen of ruimtelijke initiatieven doorgang kunnen vinden. In beginsel geldt de regel dat geen bestemmingswijzigingen mogelijk zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied (per saldo) significant worden aangetast. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken heeft de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied gespecificeerd in het Natuurbeheerplan. De begrenzing van het gebied behorende tot het Natuurnetwerk Noord-Holland is vastgelegd in de kaart van het Natuurbeheerplan Noord-Holland. Aan alle percelen binnen NNN-gebied wordt een natuurbeheertype toegekend. Wanneer geen beheertype is toegekend wijkt het beoogde beheertype sterk af van het huidige gebruik en kan het gewenste beheertype vaak pas na inrichtingsmaatregelen gerealiseerd worden. Alsnog niet in detail bepaald is welk beheertype wordt beoogd, kan in de ambitiekaart het beheertype N00.01 (nog om te vormen naar natuur) worden gebruikt.

Ook beschrijft het Natuurbeheerplan verschillende soorten leefgebieden en de soorten die er voorkomen, en de doelen voor elk leefgebied. Voor het leefgebied 'Open grasland' zijn er kwantitatieve doelen voor kritische soorten (grutto, slobbeend, tureluur) en voor niet-kritische soorten (scholkester, kievit, wulp). De weidevogelleefgebieden vormen de leefgebieden voor de kritische soorten zoals de grutto, slobbeend, tureluur (op de [beheertypenkaart deelkaart b A11.01](#)); de scholkesterleefgebieden vormen de leefgebieden van de niet-kritische soorten (op de [beheertypenkaart deelkaart b A11.02](#)). Het Natuurbeheerplan wordt jaarlijks op onderdelen gewijzigd.

Nee -tenzij principe

Het NNN wordt beschermd op grond van de Omgevingsverordening. De begrenzing van de gronden van het natuurnetwerk Noord-Holland zijn te vinden op de NNN-kaart van de provincie: PlanoView Structuurvisie2040 en PRV. Voor deze gronden geldt dat een bestemmingsplan geen bestemmingen en regels bevat die omzetting naar de natuurfunctie onomkeerbaar belemmeren en de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur en de Ecologische Verbindingszone significant aantasten.

Bij nieuwe ontwikkelingen in het NNN moet getoetst worden of er sprake is van significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Wordt significante aantasting aangetoond, dan is de ontwikkeling niet mogelijk, tenzij er sprake is van:

- ontwikkeling van een groot openbaar belang; en de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd
- geen reële andere mogelijkheden; en de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd
- een activiteit of een combinatie van activiteiten die mede tot doel heeft de kwaliteit of kwantiteit van de Ecologische Hoofdstructuur of de Ecologische Verbindingszone per saldo te verbeteren.

In aanvulling van het vorige wordt vereist dat het bestemmingsplan voldoet aan de ruimtelijke kwaliteitseisen als beschreven in artikel 15 en is een bestemmingsplan in overeenstemming met het gestelde in artikel 5a (nieuwe stedelijke ontwikkeling) of artikel 5c (kleinschalige ontwikkeling).

Hier opvolgend moet in het bestemmingsplan worden opgenomen:

- op welke wijze schade aan de Ecologische Hoofdstructuur zoveel mogelijk wordt voorkomen en resterende schade wordt gecompenseerd;

- hoe wordt geborgd dat de maatregelen ten behoeve van de compensatie daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

1.3 Gemeentelijk Natuurbeleid

Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam

De Hoofdgroenstructuur omvat de minimaal benodigde hoeveelheid groen die Amsterdam wil borgen, bestaande uit gebieden die waardevol zijn voor de stad en de metropool, omdat zij een onmisbare functie vervullen voor groene recreatie, verbetering leefklimaat, waterhuishouding, hittedemping, verbetering luchtkwaliteit, biodiversiteit en voedselproductie. Behoud van cultuurhistorische waarden en een gevarieerd totaal-aanbod aan groen zijn belangrijke aspecten.

Ieder initiatief in de Hoofdgroenstructuur wordt beoordeeld op inpasbaarheid. Uitgangspunt daarbij is behoud van het groene karakter en typologie van het betreffende gebied. De beoordeling of nieuwe functies naar aard, omvang en locatie inpasbaar zijn vindt plaats op basis van de richtlijnen die zijn uitgewerkt per groentype (zie de tabellen op pagina 245 tot en met 248).

Daarvoor geldt globaal het onderstaande:

- **inpasbaar:** kleinschalige bebouwing en verharding die het specifieke groentype ondersteunt en die voortvloeit uit het streven naar verbetering van het functioneren van het groen;
- **niet inpasbaar:** bebouwing en verharding die het specifieke groentype niet ondersteunt of niet voortvloeit uit het streven naar verbetering van het functioneren van het groen;
 - bebouwing en verharding, zoals gebruik voor wonen en werken;
 - infrastructuur (ook bruggen), met name voor auto's, voor zover deze de groenfunctie niet ondersteunt;
 - niet aan groen gerelateerde vrijetijdsvoorzieningen;
 - zendmasten en reclamezuilen;
 - windturbines, met uitzondering van de uitwerkingsgebieden windenergie, waarbij partners uit de metropoolregio zullen worden betrokken;
 - waterberging, als de noodzaak daarvoor is ontstaan door verdichtingen in het omringende stedelijke gebied. Waterbergingsopgaven mogen niet op groengebieden worden afgewenteld;
 - overnachtingsmogelijkheden, op een enkel uitzondering na. Zie criteria per groentype;
 - maximaal enkele procenten van het oppervlak van het gebied mogen bebouwd en/of verhard. Zie criteria per groentype.

Ecologische structuur gemeente Amsterdam

In de provinciale ecologische structuur (in 2010 vastgelegd in de omgevingsverordening) worden gebieden en verbindingzones aangewezen als onderdeel van een ecologisch netwerk. Het doel is om planten en dieren in de verstedelijkte Randstad zoveel mogelijk overlevingskansen te bieden. Dit kan door gebieden met elkaar te verbinden met groene wegen (bermen, slootkanten, oevers) en barrières zoals asfaltwegen en andere infrastructuur passeerbaar te maken voor dieren met bijvoorbeeld tunnels. De Amsterdamse ecologische structuur is een uitwerking en aanvulling op en verfijning van het provinciale netwerk. Amsterdam voegt een aantal dwars- en parallelverbindingen toe om het geheel sterker te maken. Bijkomend voordeel is dat de stad zelf ook natuurrijker wordt.

Om de Amsterdamse ecologische structuur goed te laten functioneren, moeten de knelpunten worden aangepakt. De strategie is om knelpunten zoveel mogelijk op te lossen door ze onderdeel te maken van de projectbegroting van grotere ruimtelijke projecten.

Wat betreft het beheer van groengebieden, zijn er 2 relevante beleidsuitspraken:

- het beheer van de groenstroken in de ecologische structuur van Amsterdam dient zo natuurvriendelijk mogelijk te zijn, gericht op verscheidenheid aan vegetatie en het bieden van voldoende dekking.
- chemische bestrijdingsmiddelen mogen in de ecologische structuur van Amsterdam niet worden gebruikt.

Bij de beoordeling van de ruimtelijke plannen van een project op de ecologische structuur is het uitgangspunt dat plannen niet mogen leiden tot verzwakking van de ecologische structuur die in de Ecologische visie van de gemeente staat omschreven, bijvoorbeeld doordat extra barrières ontstaan. Voor wijzigingen aan de ecologische structuur is, vergelijkbaar met de hoofdgroenstructuur, een besluit van de gemeenteraad nodig.



BIJLAGE: BIOTOOPEISEN BESCHERMDE SOORTEN

Planten

Dreps

Dreps gedijt op zonnige, open plaatsen op vrij kalkarme, matig droge, matig voedselrijke, lichte grond (löss, zavel en leem). Ze is te vinden op wintergraanakkers, speltakkers, soms langs spoorwegen, braakliggende grond, wegranden, ruigten, ruderaal plaatsen en stortterreinen. Ook te vinden in open plekken in bermen van grote verkeerswegen. Ze is zeer zeldzaam in het midden van het land (bron verspreidingsatlas.nl).

Kartuizer anjer

Kartuizer anjer staat op zonnige, warme en droge, matig voedselarme en uitgesproken stikstofarme, basenrijke en vaak kalkhoudende grond (al of niet lemig zand en mergel) en ook op stenige plaatsen (bron verspreidingsatlas.nl). Ze groeit in schrale- en kalkgraslanden, in bosschages langs bermen en dijken en op leistehellingen en zandsteenrotsen. (bron verspreidingsatlas.nl).

Muurbloem

Deze soort groeit alleen op oude, verweerde muren van kerken, ruïnes, stadsmuren en forten die met zachte kalkspecie zijn gevoegd (bron verspreidingsatlas.nl).

Schubvaren

De plant is zeer zeldzaam verspreid door het land, voornamelijk in stedelijk gebied. Het bodemtype betreft zonnige tot halfbeschaduwde plaatsen op droge, kalkrijke, niet te voedselarme tot niet te voedselrijke muren en rotsen (vooral kalksteen). Groeiplaatsen zijn oude muren, rotsen, spleten van stenen constructies en kalkstenen muurtjes langs begraafplaatsen en wegen.

Grondgebonden zoogdieren

Bosmuis

De bosmuis is in vrijwel elk biotoop te vinden zolang er voldoende beschutting is zoals lage begroeiing of verspreid liggende stenen. De soort is te vinden in heide, duinen, akkers, wegbermen, niet te natte rietlanden en braakliggend land. Ook is de bosmuis te vinden in boomgaarden, parken en tuinen. De soort vermijdt zeer natte terreinen en open weilanden (bron zoogdierenvereniging.nl).

Bunzing

De bunzing komt voor in allerlei verschillende landschapstypen, maar zijn voorkeur gaat uit naar een kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de buurt. Dit kunnen oeverbegroeiingen, droge sloten, heggen, houtwallen, bosranden en akkerranden zijn, maar ook meer waterrijke gebieden zoals rietvelden of moerasgebieden. Daarnaast komt hij ook voor in vrij open terreinen, zoals weidegebieden met sloten [bron: zoogdierenvereniging.nl].

Damhert

Het damhert heeft een voorkeur voor lichte loofbossen en gemengde bossen. In uitgestrekte naaldbossen wordt de soort minder vaak waargenomen. De voorkeur gaat specifiek uit naar oude bossen met een dichte onderbegroeiing waar het belangrijk is dat er voldoende gras aanwezig is. Ook komt de soort voor in randzones bij open plekken, akkerranden en graslanden en in parkachtige bosgebieden. In Nederland zijn er enkele grote populaties damherten in het Kennemerland, de Amsterdamse waterleidingduinen, de Kop van Schouwen en de Veluwe. Verder zwerven er door het land hier en daar kleine groepjes damherten gevormd door ontsnapte dieren (bron zoogdierenvereniging.nl).

Egel

De egel komt in vrijwel alle landschappen voor. De soort heeft een voorkeur voor tuinen, bosranden, loofbos (met ondergroei) en struwelen. Zelfs in steden komt de egel voor zolang er maar voldoende groen en beschutting aanwezig is (bron zoogdiervereniging.nl).

Eikelmuis

De eikelmuis leeft in structuurrijke loofbossen zowel op de grond als in struiken en bomen. De soort heeft een voorkeur voor glooiend gebied met eiken, maar komt ook voor boomgaarden, naaldbossen, kleinschalig agrarisch cultuurlandschappen en parklandschappen in dorpsranden. Ook is de soort te vinden in struweel, tuinen, rotsen, hagen, muren en gebouwen met als voorwaarde dat er bos of struikgewas in de omgeving te vinden is en de plek zelf voldoende beschutting geeft. In Nederland is de eikelmuis alleen te vinden in Zuid-Limburg en sporadisch in Zeeuws-Vlaanderen. In Zuid-Limburg valt het verspreidingsgebied samen met de aanwezigheid van kalksteen in de bodem (bron zoogdiervereniging.nl).

Haas

De haas is van oorsprong een steppebewoner en heeft een voorkeur voor kleinschalig gras- en bouwland, open veld als akkers en weilanden maar komt ook wel voor in open bos, heide en kwelders [bron: [Zoogdiervereniging](http://zoogdiervereniging.nl)].

Hermelijn

De hermelijn komt in alle habitats voor, van open plekken, in bossen, houtwallen, duinen, akkers tot vochtig terrein. De enige voorwaarde is dat er voldoende dekking aanwezig is [bron: zoogdierveniging.nl]. De hermelijn leeft in een hol, meestal een oud mollenest of konijnenhol en verplaats zich meestal langs lijnvormige elementen die dekking bieden zoals heggen, muurtjes, oeverlijnen, etc. Ook maakt hij hierbij geregeld gebruik van holen van andere dieren. Een hol of gang moet een doorsnede hebben van 5 centimeter.

Huisspitsmuis

De huisspitsmuis is een generalist wat betreft habitatsvoorkeur. Ze worden aangetroffen in allerlei soorten leefgebied waaronder bosranden, graslanden, tuinen, parken, weiden, heggen en gebouwen. De soort heeft een voorkeur voor droge omstandigheden en is rondom menselijke nederzettingen te vinden in gebouwen zoals huizen, kelders, stallen, kelders en schuren (bron zoogdiervereniging.nl).

Konijn

Konijnen leven in holen en hebben daarom een voorkeur voor zandige bodems waarin het makkelijk graven is. Ze prefereren halfopen landschappen zoals perken, tuinen en bosranden en mijden vochtige terreinen zoals moeras en veen of zware klei, omdat ze daarin geen holen kunnen graven. Ook in open polderlandschap ontbreekt het konijn veelal. In de duinen zijn konijnen belangrijke grazers [bron: [Zoogdiervereniging](http://zoogdiervereniging.nl)].

Steenmarter

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt [bron [Zoogdiervereniging](http://zoogdiervereniging.nl)].

Veldmuis

De veldmuis komt voor in biotopen met een open karakter begroeid met grassen en/of granen. Voorbeelden hiervan zijn graanakkers, dijken, spoorwegtaluds, boomgaarden, slootkanten, wegbermen, klavervelden en graslanden. De soort heeft een voorkeur voor droge gebieden met kort gras. In bossen, drassige streken en gebieden met hoge begroeiing zul je de soort zelden tegen komen (bron zoogdiervereniging.nl).

Vos

De vos komt in vele leefgebieden voor, zowel in bos en parken, heide en venen, duinen, polders en landbouwgebieden maar ook aan de randen van of in dorpen en steden. Hij leeft waar voldoende voedsel en dekking is en jaagt bij voorkeur in het overgangsgebied van biotopen omdat daar het meeste voedselaanbod is [bron: [Zoogdiervereniging](http://zoogdiervereniging.nl)].

Wezel

Wezels leven bij voorkeur in open, droge natuur- en cultuurlandschap, maar verder in veel verschillende biotopen (zoals bossen, duinen, wei- en akkerland). Meestal in droger gebied dan de hermelijn. Echter overal waar woelmuizen ontbreken, ontbreekt

ook de wezel. Ze zoeken graag dekking op, bijvoorbeeld bij bosschages, houtstapels of heggen. Ook bewonen ze vaak oude holen van muizen, ratten en konijnen die bekleed wordt met veren of haren van prooidieren. Goede schuilmogelijkheden en de aanwezigheid van voldoende geschikt voedsel zijn de enige eisen die de wezel aan zijn omgeving stelt [bron: zoogdierenvereniging.nl].

Vleermuizen

Gewone dwergvleermuis

(Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten, of onder dakpannen gevonden. Gewone dwergvleermuizen zijn plaatstrouw, maar gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden. Overwinterende gewone dwergvleermuizen worden vooral bij toeval gevonden in spouwmuren, onder dakpannen, achter betimmering en daklijsten. Daarnaast zijn ze ook in spleten in de muur van kerktorens, en in spleten in grotten, groeves, betonnen bruggen en parkeergarages en dergelijke gevonden. Ze kiezen temperatuurgevoelige winterslaapplaatsen. Bij vorst zoeken ze vaak verwarmde huizen op [bron: vleermuis.net].

Laatvlieger

Kraamkolonies komen voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Ze wonen in de spouwmuur, achter de betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. Laatvliegers bewonen een netwerk van verschillende huizen die op een afstand van hooguit enkele honderden meters van elkaar liggen. Ze verhuizen soms wel, maar zijn in principe erg plaats- en gebiedstrouw. In de winter zoeken laatvliegers nauwe en relatief droge plaatsen op zoals spouwmuren, spleten en scheuren in zolders, oude kelders en soms ook kieren dicht bij de ingang van grotten [bron: vleermuis.net].

Rosse vleermuis

Kraamkolonies zijn hoofdzakelijk bekend uit laaggelegen gebieden in Noord-Duitsland en Nederland. De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Zowel solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen, als dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. In Midden-Europa staat de rosse vleermuis bekend als een trekkende soort. Met behulp van ringonderzoek zijn in het verleden ook in Nederland waarnemingen gedaan die wijzen op trek. Anderzijds zijn er gebieden waar tijdens alle seizoenen rosse vleermuizen gevonden kunnen worden [bron: vleermuis.net].

Ruige dwergvleermuis

Uit het buitenland zijn verblijfplaatsen vooral aangetroffen in spleten en gaten in bomen, in nest- en vleermuiskasten, in gebouwen achter betimmeringen, achter daklijsten, onder dakbedekking en op zolders. Twee Nederlandse kolonies bewoonden spouwmuren. Vele solitaire mannetjes of kleine groepen zijn gevonden in spleten en gaten in bomen, achter loshangend schors en in kasten. Als winterverblijf zijn gebouwen (spouwmuur, dakpannen, betimmering), houtstapels, maar ook boomholtes en nest- en vleermuiskasten bekend [bron: vleermuis.net].

Vogels

Boomvalk

Broedt in allerlei typen bos, liefst in halfopen bos of aan de randen ervan, ook wel in solitaire bomen; bijna overal waar kraaien en eksters broeden. Dus ook regelmatig in populierensingels, op erven en in hoogspanningsmasten en in stadsparken. Concentraties boomvalken vaak waar veel libellen zijn [bron: vogelbescherming.nl]

Buizerd

Is te vinden in uitgestrekte bossen afgewisseld met heide en boerenland, moerasbossen, boerenland met bosjes en houtwallen, duinvalleien met struweel, bosjes in steden. Combinatie van geschikte nestgelegenheid (bos of een bosje) met open land met veel voedsel is ideaal [bron: vogelbescherming.nl].

Gierzwaluw

Voor hun nestgelegenheid zijn gierzwaluwen afhankelijk van beschikbaarheid van gebouwen met geschikte holtes. Ze jagen boven uiteenlopende habitats in dorpen en steden. Al het voedsel wordt gevangen in de lucht, ze zijn gespecialiseerd in het vangen van insecten in volle vlucht. Daarvoor zoeken ze meestal de luchtlagen op die op dat moment de meeste insecten bevatten, en dat kan best een flinke hoogte zijn [bron: vogelbescherming.nl].

Havik

Combinatie van bos met geschikte nestbomen met open land om te jagen. Broedt in naald- en loofbossen, ook in moerasbos, soms in parken. Jaagt in het bos, maar ook in tussenliggende weilanden en akkers, in aangrenzende open gebieden (heide en hoogveen, moerassen, boerenland) en steeds vaker ook in de stad. Belangrijk is de aanwezigheid van geschikte prooi. In de winter ook in nog open terrein te vinden, zoals kwelders [bron: vogelbescherming.nl].

Huismus

Huismussen stellen prijs op een rommelige menselijke omgeving, met struikgewas, schuren, weilanden met vee, gemorst graan en zo verder. Talrijkst in dorpen en in oudere buitenwijken, met rommelige tuinen. Als er veel hoge bomen staan, verdwijnt de huismus. De huismus heeft 2 tot 3 legsels per broedseizoen met elk 4-6 eieren. Broedduur: 11-12 dagen. Huismussen broeden in een los kolonieverband. Het nest wordt vooral gemaakt onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en in mussenkasten. Het sordige nest bestaat uit takjes, stro, veertjes en hondenharen [bron: vogelbescherming.nl].

Ooievaar

Het leefgebied bestaat uit extensief beheerde weilanden in veenweidegebieden en uiterwaarden met een hoge waterstand. Voor een broedplek maakt de ooievaar gebruik van kunstmatige nestgelegenheden op daken en wagenwielen, maar hij broedt ook in zelfgemaakte nesten in bomen.

Ransuil

De ransuil bewoont een groot scala aan leefgebieden, variërend van agrarische gebieden tot open bos, bosranden, parken, duinen, heiden, hoogvenen en moerasgebieden. In groot, aaneengesloten bos ontbreekt hij veelal. De ransuil broedt en roest bij voorkeur in naaldbomen, die hem de beste dekking bieden. Daarnaast ook in houtwallen, boomgroepen, hagen en zelfs solitaire bomen [bron: vogelbescherming.nl].

Roek

Roekenkolonies bevinden zich vaak in vrijstaande, hoge groepen bomen (vaak populieren) langs snelwegen, treinsporen of kanalen; ook wel in dorpen. In de buurt liggen graslanden waar ze hun voedsel zoeken. Broedt grofweg ten oosten van de lijn Breda - Gouda - Arnhem - Harlingen, in de winter verspreidt hij zich onder meer via snelwegen westelijker [bron: vogelbescherming.nl].

Slechtvalk

Broedt op kliffen en op bergwanden, in nissen en op richels; ook in oude nesten van roofvogels en kraaien. Steeds vaker in nestkasten. In Nederland in steden (kantoorgebouwen, torens) en in open boerenland in hoogspanningsmasten. Soms op de grond (Waddeneilanden). Jaagt vaak ver van het nest, in open landschappen met veel vogels. Buiten de broedtijd meestal in open landschappen, in boerenland, uiterwaarden op kwelders e.d. Zit vaak op de grond of op een paaltje, maar ook op een hoog uitkijkpunt (masten). Groot aanbod aan prooiën cruciaal.

Sperwer

Broedt in bossen, soms tuinen en parken, meestal in een dicht, jong bos met naaldbomen (fijnspar, lariks), het liefst in halfopen landschappen. Soms ook in de stad of in tuinen, in open boerenland in windsingels, bosjes en op erven [lit.9].

Amfibieën

Bruine kikker

De bruine kikker komt door heel Nederland voor. Ze worden voornamelijk aangetroffen rondom bos en struweel, maar dringt ook door tot in de stad. Hij is te vinden op alle bodemtypes en ook aan de watertypes stelt hij weinig eisen. De bruine kikker heeft wel een voorkeur voor kleine geïsoleerde wateren en kleine lijnvormige wateren. Van maart tot juni is de bruine kikker in het water te vinden om zich voort te planten. Overwintering vindt of in het water of op het land plaats (bron raven.nl).

Gewone pad

De gewone pad komt in Nederland bijna overal voor. Enkel op de Waddeneilanden (met uitzondering van Terschelling) en in Noord-Groningen zijn geen waarnemingen bekend. De gewone pad is in veel habitats te vinden en heeft een voorkeur voor kleinschalig, gevarieerd landschap. De soort ontbreekt slechts op plaatsen waar geen voortplantingswateren zijn, in geheel open landschappen en in wateren met een te hoge zoutconcentratie. Vanaf eind februari begint de eerste paddentrek wanneer de gewone pad massaal naar de voortplantingswateren trekt. De laatste pad vertrekt eind mei naar de landhabitat om te overwinteren (bron raven.nl).

Kleine watersalamander

De kleine watersalamander komt overal in Nederland voor waar brak water afwezig is. Bij zeer intensieve landbouw komt de soort ook nauwelijks voor. De soort stelt weinig eisen aan zowel het land- als voortplantingsbiotoop en is in vrijwel alle landschapstypen aangetroffen. Het voortplantingswater is ondiep stilstaand of zwak stromend water met schaduw en onderwatervegetatie. De paartijd loopt van eind maart tot juni (bron raven.nl).

Meerkikker

De meerkikker komt voornamelijk in het westen en noorden van Nederland voor. Hier is hij voornamelijk te vinden rijk begroeide laaglandwateren met een neutrale of zwak basische pH in een waterrijke omgeving, zoals polders of rivierdalen. De meerkikker blijft tijdens de voortplantingsperiode en tijdens de winterrust in het water waarvoor langzaam stromende- of stilstaande wateren worden opgezocht (bron ravn.nl).

Bastaardkikker

De bastaardkikker komt voor in vrijwel heel Nederland. De soort heeft een voorkeur voor onbeschaduwde wateren met een goed begroeide oeverzone. Op de Waddeneilanden komt de soort weinig tot niet voor, op enkele uitgezette populaties op Texel en Vlieland na. Van oktober tot maart bevindt de soort zich in zijn overwinterplaats die zowel in stromend als in stilstaand water en op het land kan zijn. Tijdens de voortplantingsperiode bevinden ze zich in wateren met een goed ontwikkelde watervegetatie in open landschappen met weinig schaduw (bron ravn.nl).

Ongewervelden

Grote vos

De grote vos vliegt op warme, zonnige plekken in vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen. Waardplanten zijn vooral de iepen maar ook wilgen en soms ook fruitbomen (zoete kers) of meidoorn (bron vlindernet.nl/soortenbank.nl).